

המחנה

עתו שבועי

רכל עניני החיים, לספרות ולמדעים ולכל עניני היהודים

..... יוצא לאור בכר ערב שבת.

מחיר החתימה:

באוסטריה-אונגריה:

לשנה 6 כתרין
לחצי שנה 3
לרבע 1.50

באשכנז:

לשנה 7 כתרין

כיתר הארצות:

לשנה 8 כתרין — 8.50 פראנק.

האדרסה לבית המערכת ולאדמיניסטרציה:

„Hamicep“

ul. Św. Sebastyana 32, Kraków.

מחיר מודעות או הזכרות לנפטרים

לפי גודל השמטה.

ברכת מו"ט חצי הכתר. בראש הגליון
שני כתרין.

גליון בודד 12 הכר.

מכתבים בלתי חפשים לא יתקבלו.
כ"י, שלא נדפס, לא יושב לבעליו.
המשנה מקומו עליו להודיענו מיד לא
רק שם מקומו החדש, כ"א גם שם
מקומו הקודם.

מחיר שני אדרסה חצי הכתר.

Kraków, 8 Grudnia 1905.

גליון מט.

בראשית, י כסלו תרס"ו.

לימין הרוצחים — מה יענו על שורדי היהודים במורביא? הן את זאת לא יוכלו להכחיש, כי סוציאליים מן הארגוניווציא הסוציאליית האוסטרית התנפלו בשבוע שעבר על כל בתי היהודים בבאסקאוויץ, באוסטריא ובראוסניץ ויהרסום ויבזזו רכושם וישחיתו את הנותר, כמו ברוסיה. ושם באו שוטרים לעזרת היהודים השודדים, והסוציאליים, אשר ברוסיה ידאו להלחם בשוטרים, למען הציל את היהודים, נלחמו פה בשוטרים, למען השחית את היהודים, את נפשם מסרו על האידואל היפה: להרוס בתי היהודים ולבזזו הונם. ובא-בה השודדים הסוציאליים במועצת הממלכה — להרפתנו ולבשת עמנו המנהיג היהודי של הסוציאליים באוסטריא ר"ר אדלר — העיז עוד להלשין בגלוי על השוטרים הישרים, אשר בסכנת נפשם חשו לעזרת השודדים, כי בעד שבור זכויות החלונות הרנו נפשות ואת האמת כחד תבונת הזה, כי השודדים הסוציאליים הכו בתחלה את השוטרים הישרים מכות רצה על בואם לעשות חובתם.

אמור יאמרו הסוציאליים, כי שוד היהודים ומכותם בכל מקום אינם ערובים נגד יהודים, כי-אם נגד בעלי החון, מלחמה סוציאליית היא. הנחמה הזאת מעירה שחוק כהנחמה, שנחם רוצח אחד את אבי הרוג: לא את בן הרגתו, כי-אם את אויבו. מדוע לא ערכו ברוסיה מטבח גדול ברוסים לברלים, שגם הם דרשו שנויים ומדוע לא שסו המשחים בתי האשכנזים, הלא גם אותם ישנאו?

להנהיג בממלכה, תקונים סוציאליים טובים? הלא בעלי בתים, שמטה ידם, נמצאים ביהודים רבים לפי הערך מאשר בקרב הנוצרים והם יודעים היטב, כי שקר הדבה, שהם מוציאים עלינו, כי כל עשר הארץ בידנו הוא. הן לא הנצרות ולא התורה הסוציאליית צוו להצמית נקיים בעלילות שוא. ומה היה נגרע מכבוד האומה האשכנזית אם לא היו קנאיהם כותבים על דגלם תבחרת היהודים? האמנם זדון ורשעה ולאומות אשכנז הם שמות נרדפים? וככל זאת כן הדבר, הלא ענינו הרואות. עוד לא הוברר הדבר אם רוצחי היהודים ברוסיה לא היו בתוך השוכתים את השביתה הכללית, אם לא נמנו רבים מן החוליגנים, שזכרו את אחינו באכזריות, שלא נשמע כמות, בתוך אלה שנלחמו על החרות ואת החרות הזאת הבינו גבורי הסוציאליים — כי נתנה רשות לשפוך דמי היהודים ולגזול רכושם. אולי בשעת גמר דינם יתברר הדבר; אבל כבר ברור הוא, שהסוציאליים הרוסים עמדו מנגד, כאשר התנפלו אחיהם על היהודים בחית השדה, לאבדם ולקחת הונם. גם הם יודעים את הטענה הידועה, כי אין הסוציאליים גרוד הנגה על היהודים. בה היהודים אמנם נחזין להם להלחם עמהם יחד בודון פקידו הצר, בעריכת שבתות, בהנהגת הארגוניווציה, אבל אין חובה עליהם להציל את הכה המועיל הזה מרדת שחת, כי הלא סוף סוף אך יהודים הם. ואם ימצאו הסוציאליים מקום להתנצל ולהצטרף, כי לא אפשר היה להלחם עם שוטרי רוסיה ותקוקים, שעמדו

הלנו אם לצרינו?

את התלמוד כבר תרגמו לשפות אירופה, אבל ספק גדול אם קראוהו העומדים בראש הפוליטיקה של המפלגות, המתאמצות להגיע לגדולה בזמן הזה. לכן הרבה עלינו להתפלא: מי מסר להם את הסוד, כי „כל המיצר לישראל נעשה ראש"? האמנם דבר המוכן מעצמו הוא? בספרות אירופה לא נמצא הכלל הזה, כי אם בגמרא שלנו ומצין הם יודעים אותו?

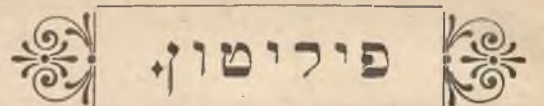
בקשו הנוצרים-סוציאליים להיות מפלגה שלטת ויתחילו ברדיפת היהודים, אף שאין התורה הנוצרית ואין התורה הסוציאליית מכריחות את שנאת ישראל. בקשו האשכנזים הלאומיים למשוך באוסטריא ויתחילו ב„הכו את היהודים!“ אף שהעם היהודי לא עשה מעולם רע לעם האשכנזי, אדרבה הוא נושא את תרבות אשכנז ואת לשונה לכל קצוי תבל, עמל להרבות עשר אשכנז ולהאדיר שפתה וספרותה, הוא מוסר פשוט את נפשו על הנרמנות. ועתה מבקשת המפלגה הסוציאליית לרשת את העולם וגם היא מתהילה בהשמדת היהודים. מי יגיד לנו איזה הגיון, איזה מושכל-ראשון נמצא בכלל הזה, שכל הרוצה לתפוש ממשלה מתגרה ביהודים? מה היה חסר למשל לבעלי הדת הנוצרית אם לא הציקו ליהודים זה אלף ות"ק שנה? מה היו הנוצרים-סוציאליים מפסידים אלו היו שומרים את פרוגרמם הפשוט, להתנהג בדרך האהבה הנוצרית, לרחם על דל, לעזור את בעלי הבתים הבינונים ולהשתדל

יביאו את כל הדבש אלי אל מאורתו ושם נעמוד אני ואשתי הדובה תחי' וילדי נ"י, לברור את הדונג מן הרבש ולבער אחרי הדונג, שלא ישאר ממנו שמץ וכאשר יהיה הדבש מהור כבדלח, אז אחל להשקיע בו את האש". ויישב הרבש בעיני האריה ויצו לעשות כן.

ממחרת שב הדוב אל האריה ופתח לוועו ברחבה ויפק ויגד באופן רשמי דאמר: „היות שלא נשאר רבש מהור רק חלק עשירי, והשעה חלקים דונג מוזיק היה לי לבער ולבטל, ויגיעה רבה היתה לי ולאשתי הדובה תחיה וילדי נ"י, להשביח את החומר המוזיק הזה ולהציל את היער מסכנה הרשה, והיות שחלקהעשירי רבש אינו שכר הרבה כלל בעד עבודה פמריוטית כזאת, מצאתי לנכון לתת את מעט הדבש הנשאר לדובה תחיה וילדי נ"י בשכר מרחתם הנאמנה. ידעו נא, כי האריה הטוב משלם שכר טוב מלא חפנים לעושי רצונו. לך, אדוני המלך איני דורש כל שכר בעד עמלי בדבש. כי ראשית, הלא רק את חובתי הקדושה עשיתי למלכי ולארץ מולרתי היקרה ושנית, אקוה, כי המלך הצריק והחסיד לא ידרוש יגיעתי חנם ויגמול עמדי חסד כעבודתי הכשרה. ועתה אחלה פני המלך לעשות עמי חסד ולפטרני מעבודתי הקשה עד שובי לאחינו, כי נחלה נחליתי ביגיעי הרב בכרור הדבש מתוך הדונג ואדוני המלך רואה מה חלש אני, בכל כחי אני עומד על כפי.

הרבש הוא סגולה לכל, אין אש שלא השקע ברבש. צריך רק לדעת איך למשוך בו. לכן יצו אדוני המלך לאסוף את כל הדבש הנמצא ביער. ועלי יסמוך אדוני המלך ועל צדקתי ואמונתי, כי ארע מה לעשות.

כאבן מעמסה נפלה מעל לב האריה, בשמעו, כי עוד ישנה תחבולה להשקיע את האש השנואה ויצו לאסוף מהרה את כל הדבש מן היער ולמסרו אל בפות הרוב. מצות האריה נעשתה מהרה ומכל עברים נשאו דבש ויניחוהו לרגלי הדוב. מובן מאליו, כי אין לשים לב לדבורים, שנשארו בלי מחיה; הלא המלך צוה. הדוב התחיל טועם את הדבש כמבין גדול ואחרי בלעו מנה יפה ממנו שב אל אדוני האריה ויגד לו בקול אפיצאלי: „היות (כל הדברים הרשמיים התחילו בנוסח היער במלה „היות“). היות פתח הדוב, שאנו חיים בזמן שכל תוצאות היער מוזופות הן, עלה על לבי, כי אין לסמוך עוד גם על נאמנות הדבורים, מצאתי לנחוץ למעוס את הדבש, אף על פי שידוע הוא, כי אני שונא דבש ואיני יכול לסבול אף את ריחו. וגם נעשה לנו שמעמתי, כי נוכחתי, כי מעורב הוא בדונג. והיות שהדונג הוא חומר מוזיק לנו, ראשית עושים נרות מדונג ונרות הלא צוה אדוני המלך, שלא יראו ולא ימצאו בכל היער ושנית עלול הדונג להגדיל עוד את האש ולהרחיב המדורה, על-כן מצאתי לנחוץ, כי

היער הבוער.

(סוף)

„אדוני המלך, ענה הדוב בערמה, אמנם המים מכבים כל אש, אבל לא אש מן השמים, אש הכרק. הן הכרק הצית אש בעצים הצעירים ולא תוכל להכבה במים.“ — „עקור יעקרו העצים עם שרשם“, שאג האריה ויז קצף אדום מלועו. — „לעקור ולשרש, אכן זה יושר גדול ומה גדלה חכמתך אדוני המלך, ענה הדוב בהבנעה, אסור לרחם על עצים בוערים באש ועלולים לשרוף אה כל היער. נכונים עבדיך לעקור אף את כל היער בפקודתך. אבל זה אפשר רק אם היער ישן, נרקב ואינו מרגיש, אך אם הקיץ והוא בוער, אז סכנה לגשת אף אל עץ צעיר. אש הוא יסוד נורא, אדוני המלך, וסכנה לשחק בו.“ — „ומה לעשות, שאג האריה, הנברח מפה? אנה נברח?“ — „חלילה לברוח, נחמהו הדוב, עוד אין הדבר רע כל כך. אם לא נוכל לכבות את הבערה במים ולא לעקור את העצים הבוערים, אפשר להשקיע את האש עליהם וזה רק בדבש, אדוני המלך.

כלל את הצרך שיש בצבא. המניסטר וגם באי-כח העם סתרו את דבריהם. הממשלה עומדת בדבריה. — בכיהם נראתה התרגזות רבה בקרב בני דלת העם. מפני הסכסכים הלאומיים והסוציאליים, שהתגברו ומפני המרידה ברוסיה, כמו גם בכיהם מן חוליגנים ומבכשים לדוג במים עכורים. הפטריוטים המשיכים, אשר בתוך הפועלים הסוציאליים מדמים, כי באהבתם לאחייהם הרוסים עליהם לעשות מעשי רוסיה, לבזו את הון היהודים. אך ממשלת אוסטריא הקדימה פני הרעה והשלח פקודות למצביאי גרודי צבא רבים בוויין, בקראקא ובערי אוסטריא המערבית, להיות נכונים בכל רגע ללכת לביהם.

המבוכה באונגריא. המבוכה ההנכרה ותהי למחומה, תמונות מן המרידה ברוסיה כבר נראו בבירת אונגריא. הסוציאליים קמו לעזרת הממשלה ויאהזו בכלי-זיגס הבדוק והמנוסה — השביתה. כל הפועלים בבתי הדפוס של עתוני הסוררים ממפלגות הפרוד שובתים ממלאכתם והעתונים אינם יוצאים לאור. וזוה עוד לא אמרו די. המה מחריבים את בתי המערכת של העתונים ההם, יען בזו עתוני הסוררים את הסוציאליים ויחרפום. בכלי-נשק נלחמו העורכים עם הפועלים, דם נשפך והמחומה כבודפסט גרולה. יש חוששים, כי מן השביתה הזאת תצמח שביתה כללית, למען עשות פעם קץ למשבות האצילים בריבם את המלך. תקוה כהה יש, כי יצלח עתה ביד המשתדלים בדבר פשר לעשות שלום.

המרידה ברוסיה. הודון שב לאיתנו, אין עוד כל זכר להבטחות הטובות, שהובטחו בהחלט נמור בחתימת יד הצר באופן "שאין להשיב" (כעין "אין להשיב" של אחשוורוש). אין כל חרות, אין בחירות למועצת הממלכה, אין הנחות לעמים הרצוצים, מלבד פילנדר. נבונה היתה הממשלה בשבוע שעבר לבטל את כל הגזרות הרעות מעל היהודים ותסוג אחור ממחשבתה. בחצר הצר נצחו המחזיקים בנושנות והם רוצים לבזון שלטון צבא בממלכה ולהוריד את הצר מעל כסאו. לא נודע כברור מה נעשה שם, אבל איזה דבר נורא נעשה. יש מבטחים, כי נסיך גדול אחד ממשפחת הצר ירה עליו ויפצעהו. הם מדמים, כי כאשר יעבירו את הצר ממלכותו תבטלנה הבטחותיו. והמרידה הולכת ומתרחבת, חלקים גדולים מן הצבא בכל פלכי הממלכה פשעו באדוניהם ועומרים בגלוי בצד המורדים. בסכסמפול היתה מלחמה כבדה, שם היה כבר רוב המבצר החזק, חצי ספינות המלחמה וחלק גדול מן הצבא ביד המורדים. חיל גדול של ב"א אלף איש צר על העיר וילכדנה ברעש. מן הספינות ירו על העיר ויהרסו בתים רבים ומצודות

הבחירות הכלליות והשוות, אם לא נשיג גם אוטונומיה לאומית באופן שיוכלו גם היהודים לבחור באי-כחם בפני עצמם עב"פ בערים הגדולות. באי-כח הרתנים במועצת הממלכה יודעים, כי כל עוד יהיו היהודים בגליציה כלולים בעם הפולני, על הרתנים להיות נכפפים תחת רגלי הפולנים, כי בצרור היהודים יש לפולנים הרוב בגליציה. על-כן בוכוה על אדות זכות הבחירה בפרלמנט דרש ציר הרתנים רומנטשוק, כי תתן הממשלה ליהודים זכות אוטונומית ולא יצטרפו עוד אל הפולנים, להכלע בקרבם. לבאי-כח היהודים לא היה עוז לדרוש זאת כי הם כבר נפתו אחרי זרים, להאמין, כי עליהם החובה לכחש בעמם ולהטמע באחרים ודוקא בהפולנים, יען לע"ע המה התקיפים. והנה קם איגנאץ דאשינסקי, מחמד לב יהודי קראקא, גואלס ומושיעם, וימחה בהמה עזה נגד הדרושה הזאת: היהודים אינם עם, צעק בחיר היהודים הזה, הם רק חברה דתית וחלילה לתת להם זכות מיוחדת! רמנטשוק ענהו: הלא הם גזע מיוחד ואין להכחיש זאת. על זה דאשינסקי: איך יסתדרו לבחירה? כלומר הלא אין להם מקום מיוחד לבחור ביחד. וכן ענה גם את צירנו האחד שטראוכר, שדרש זכותנו. והאיש הזה, הדורש תמיד, כי על הממשלה לתקן את אשר עותה החברה ולישר את אשר עקמה ההיסטוריה, אינו רוצה להודות, כי על הממשלה לתקן גם ביהודים את החסרון אשר להם, כלומר תחת המדינה האחת החסרה ליהודים על החקים לתת להם זכות אוטונומיה, למען יהנו גם הם מצדקת זכות הבחירה השווה. ולא יצאו מכלל החוק המוב.

ומה יענו על זה אחינו נושאי סרת-העודף של בגד הסוציאליים בקראקא?

ענינים מדינים.

תקון סדר הבחירות באוסטריא. כל ימי השבוע דנו בבית הנבחרים ובבית הארונים על אדות הורעת ראש המניסטרס בדבר זכות הבחירות השווה. חברי בית הארונים וגם באי-כח בעלי האחויות הגדולות והקלוב הפולני בבית הנבחרים ערערו על מחשבת המניסטר, לקפח את זכותם ולהשוות את האספסיף אליהם. מדבריהם נשמעה יותר התמרמרות של יאוש על זכות איברת מאשר דברים של טעם, אף שהתאמצו לאים על הממשלה ולהוכיח, כי סכנה בדבר, לבזוז כל כך בחקי חרות ולפנק את ההמון, אשר לא יבין

רק על היהודים שפכו עברתם פה ושם. רק את בתי היהודים בחרו להם הסוציאליים במורכביא הדורשים זכות אהת לכל!

וזה נעשה, כמו ברוסיה, ביום תרועת הנצחון של דורשי החרות. פה ושם נהפכה ליהודים השמחה לתונה והיום הטוב לאכל. והתגיון הישר ממאן להאמין, כי רק מקרה הוא, כמו שאי אפשר, שרק במקרה היו הפרעות בקיישוב ובאוהנוב ביום אחד והפרעות כהומל ובבולטוב ביום אחד. שמה אחת ודעה אחת ערכו את הזכח ביהודים ברוסיה ביום נצחון הפועלים ואת השוד במורכביא ביום נצחון הפועלים. ואם עוד אפשר להאמין, כי ברוסיה היו הפועלים הרוצחים רק כלי שרת בירי הרשי משחית אחרים והם בעצמם, לא ידעו מה הם עושים, הנה אי אפשר להאמין זאת בארץ הנאורה המלאה השכלה, במורכביא: שם היו הפועלים בעצמם, או נקרא את הילד בשמו האמתי: הסוציאליים מהמפלגה המארגנת העושים והמעשים, מריעי תרועת הנצחון על חוק הבחירות השוות ובאותו יום ובאותה דעה שוסי היהודים. אין אמנם בפרוגרמה הסוציאלית הבחירת היהודים, אבל הלא גם בתורת הגוצרים אין השמדת היהודים — אינה להלכה, אבל ישנה למעשה. ובעוד שעברו על אלה כמה מאות שנה עד שפג מעמם הראשון והיו לרוצחי היהודים חנם, הנה לא עברו על הסוציאליים אף מאה שנה וכבר שלחו ידם בבזת היהודים וכל סדר הפוליטיקה שלהם ערוך להצמיח את העם היהודי ולהכחיד קימו. עוד לא הגיעו לגדולה, עוד לא בבשו אף ממלכה אחת, עוד לא זכו לראות מה יהיה תאר הפרוגרמה שלהם במעשה ובכר היו לצוררי ישראל, ועוד יעיוז פניהם להתעות את המון עמנו בהבטחה, כי רק בהם יושע ישראל. והמון עמנו הולך אחריהם כבהמה בבקעה, ולא רק המון עמנו, כי בקראקא נתעים אחריהם גם חסידינו וחסיד בן תורה ובן טובים אחד, שדבריו נשמעים, לא בוש לאמר בגלוי, כי על היהודים להיות סוציאליים.

ידענו את התרוץ, שיתרצו חסידי קראקא את הקושיא הזאת: אין הסוציאליים בגליציה דומים לסוציאליים ברוסיה ובמורכביא ואין הצדיק והישר והחסיד שבאותה"ע והנערץ והנקדש וכו' וכו' איגנאץ דאשינסקי דומה להמשומד ד"ר אדלער. אבל כמה עובדות באות ומטפחות על פניהם. לא נחפש אחרי חמאים ישנים, לא נזכיר נשכחות ולא נהזור על ראשונות, שכבר נאמרו כמה פעמים. הנה פקט חדש מן הימים האחרונים. כבר הראינו בגליון הקודם, כי רע ומר יהיה גורל היהודים בחוק

בעצים הזקנים וכל היער נהפך ליקוד אש ויחרדו כל בני שחץ.

נכלם מעצתו וערמתו, שלא הועילו להציר את היער, ברח השועל והאריה נשאר לבדו איבר עצות ויפול לבו ויאמר להמלט מן היער, אך לא ידע למצוא מקום מפלט לו.

פתאם קמה המולה בין החיות. הליש, שלא שלא היה עד כה בין החיות, רץ ושואג בבהלה: "פנו מקום לנמר הגבור, כי בא! החיות חרדו ביראת הכבוד לימין ולשמאל לכבוד גבורם הנמר. והנמר בא בגאות ובקשקוש ונבו הנה והנה, שואג הוא בקול, להפיל חתיתו על כל. אמנם כלו נמחץ ומגואל בדם ועורו נקרע, אין בו מתום, עד שלא נכרו חברברוחיו, כי נלחום נלחם עם אויב לא חזק אבל זריז וערום ממנו. אך פה ביערו בין חיות חלשות סמנו ולפני המלך העצל ורפה הידים הרגיש מיד את גבורתו וישכח פצעיו ומכאוביו. ויגש הנמר בעינים רמות וישתחו אפים ארצה לפני האריה ובהראותו בזנבו על יקוד האש שאל מהמיה: "מה זאת?" — "אש, ענה האריה, העצים הצעירים הבעירו אש ויאמרו לכלות את כל יערנו ואין עצה ותחבולה להציל". — "ענה אני רואה, נהם הנמר בגאווה, כי בלעדי לא יתקים היער. היער בוער ונאכל וכל חכמי היער עומדים ומביטים ואין מי לכבות את הבערה!" — "המעט

"בהתהלכי ככפרים, ענה השועל, לרגל טרפי, היתה לי שעת הבשר, לראות מה יעשו שם הברואים הגבוהים ההולכים על שתיים, ותחת עור בעל שערות, אשר גלבש אנחנו, לובשים הם עור מזויף או עשי מעור אחינו חיות השדה. המה מתפארים, כי ערומים הם מכל החיה והבהמה אשר על האדמה ובי הם מושלים בכל ואף על האריות והדובים, אף שבראותם אחת החיות הם רועדים מפחד. משתוקק הייתי לרעת מה יעשו הברואים ההם באש. וארא והנה ברק פגע באחד מבניהם ואש אחזה בו ותאכלהו. ואתיכב לראות מה יעשו. והנה לקחו פרות, עזים ורחלים ויחלבוים ויבבו כחלב את האש, יצו נא אדוני המלך ויקבצו את כל הפרות, העזים והרחלים ואת כל בהמה, אשר תתן לחלוב חלבה. לנסות הן לא יזיק ולפי דעתי נצליח לכבות את האש."

וייטב הדבר בעיני האריה ועבדיו, והחיות יצאו מביהלים ורחופים, לאסוף את כל חיה ובהמה, אשר תתן לחלוב דדיה ותעמודנה לפני האריה. וכל החיות התחילו לחלוב ותמלאנה כל הגאיות וכל העמקים חלב ובלילה התקבצו השועל וכל אחיו ובניו וילקקו בנפשם שבעם ויטרפו את השיות הקטנות של העזים והרחלים החלכות, ואת העגלים ואת הסחים והעזים לקחו הזאבים והדובים והצבועים שבר, "לא יחדץ". והאש לא נכבתה. ותאחו גם

ענה לא בוב הדוב, כי במראו כרשו דבש יותר מן השעור חש כמעיו ויחלה. "טוב, ענה האריה. אני יודע את עבודתך אשר עבדתני ושכרך שלם עמדי. אך את מי תעזב במקומך ואני צריך עתה ליועץ נאמן, כי עת רעה היא, מי יוכל לכבות את האש הגדולה?" — "בבר דאנתי על זה, ענה הדוב, את ההשגחה על היער תמסור ביד הזאב. אף שהוא ממשפחה כווייה, ממשפחת הכלבים הנוכחים והיא גם מאד ועז פנים, אבל שנים חדות וצפרנים עוקצות לו ואלה נחוצות עתה ובגלל שפלותו וגסותו ישתדל לעשות רצונך באמונה ולמלא פקודותיך בכל חומר הדין כראוי בעת כזאת. וליועץ תשים את השועל הצהוב. אינו אמנם כדאי לגשת אליו, מלך רם ונשא, אך עתה הגיע זמנו, כי חכם הרוץ הוא, "תעלה בעדניה סגיד ליה", אומרות החיות. קרא לו וצוהו והוא ימצא עצה, לבער את האש ממלכותך."

"הגני כי קראת לי, אדוני המלך הרם והנשא, ענה השועל, בנשקו את עשב הארץ תחת רגלי האריה. הקטן והחלש אני בכל עבדיך הנאמנים. איני כדאי להתיצב לפניך, אף בי להיות ביועצך. אך בראותי את הסכנה הגדולה הנשקפה לנו חשתי לעשות רצונך". — "אל תעתיר עלי דבריך, גער בו האריה. הגידה נא, מה לעשות לכבות את האש הגדולה השורפת את יערנו?"

ויאחרו לבא הלום. בכואם סקלום הפועלים באבנים, כגזרי עצים ובשברי בלים. השוטרים ראו, כי לא יוכלו לעמר בפני אלפי הפועלים ויאמרו ללכת, אז גזלו הפועלים את נשק אחד השוטרים ויכוהו בכר ברזל על ראשו. חיי השוטרים היו בסכנה ויורו שתי פעמים בכלי נשק ויפלו שני פועלים חללים וחמשים נפצעו. כאשר החריבו הפועלים את בית החרשת ואת כל בתי היהודים וחניוניהם הלכו אל הכפרים וישמו את כל בית יהודי שמצאו ויבזו את כל אשר להם. כמה מאות יהודים עשירים נעשו חסרי לחם בלי מקום להניח ראשם. גם בתי השוטרים, שבקשו להציל, נשמו ויהיו לעיי מפלה. — בן עשו גם בעיר ניי-ראוס ניי. סוחר יהודי משם כותב אל ה"צייט": "ביר רועדה אני כותב לכם, כי הפועלים מפה עוברים בחצות שואגים כחיתו מרף, שוברים חלונות כל היהודים, מוציאים את מסגרותיהם ומנפצים אותם. אנחנו התכבדנו בבתים ונשמע ברעדה איך משברים את שערי הברזל של בתי המסחר ומנפצים את זכוכיות הראי הגדולות של חלונותיהם. אין מגין עלינו, כי כל השוטרים הלכו לאיסטרליץ. כעת כתבי זאת אני מפחד, כי הם מתכוננים להתגרות חרשה. בלי התאמצות אנו יכולים לתאר לנו את מצב היהודים ברוסיה. בשעה א' בלילה בא קץ לשור. שערי חנותי נשברו והסחורות נשררו". וזה לא נעשה ברוסיה, יאף לא בגליציה, בייאס באחת המדינות הנאורות רבי החרשת והמסחר, במורביא. — המשחים חושבים בפי הנראה לחובה לאומית להם, להתנהג באחיהם הרוסים, לפרוע פרעות, להשביט כל סדרי הממלכה והעקר לערוך זבח ושרד ביהודים. בפראג בירת ביהם גדולה מאד התרגזות העם. אלפי ריקים ובני בליעל, כעין החוליגנים ברוסיה, סובבים בחצות, מהגרים בשוטרים ובפקידי הממשלה ושיאפים לאיזה מקרה, להתנפל על בתי היהודים. חניות יהודים אחרים כבר נבזו. המשא והמתן בעיר חדל לגמרי, מראה פני העיר ככשעת מלחמה. חיי כל היהודים והיום כסכנה. — כסמי חוב (פרור בפראג) התקבצו הסוציאליים בליל שבת וינפצו את חלונות בית-הכנסת. השוטרים הפשו ננב, שגנב גלילת ארג אצל יהודי ויצעק לעזרת חבריו: הצילוני מיר אלה אם סוציאליים אתם. הסוציאליים נגשו להצילו. גם במקומות אחרים בפראג נבזו חניות היהודים.

היהודים אחרי מותו של הגאון ר"י שמעדרקיש ז"ל.

בפרקים הקודמים הראיתי למרי על אבות הניזקין, הגורמים עכוב בפתרון "שאלת הרבנים"

אור וחפש, צדק ומשפט ומישרים, אשר אין שם בח הרשאה לכל חיה שוקקת לדם לעשות ברצונה, כי אם באספת כל הבהמה והחיה והעוף יחד למועצה יקום כל דבר ביער ועל מלך היער לבחון כל עצה טובה ולעשותה לחוק ביער, לתועלת כל החי ולתקנת כל הממלכה וממילא לחזוק מלכותך ולא רק לתועלת מיוחדים אחרים, אשר סביב בסא כבודך. בן עשו מלבי כל היערים ויצליחו, כל החיה והעוף חיים שם בשלום איש במקומו ואין אש ואין צוחה, והמלך יושב בשלום בסערתו ואין מחרור."

לא נודע אם עצת הפול ישרה בעיני האריה או רק מתוך מבוכתו ורפיון ידיה הסבים גם לו, אף שלא הבין את דבריו. רק זאת נודע, כי נקרא הליש אל האריה ויקבל פקודה, לרוץ אל כל החי לאורך היער ולרחבו ולבשר בשם המלך, כי אור ואור, חרות וצדק ומישרים יתנו לכל היער ורק באספת כל שוכני היער יקום דבר, כי רצון המלך רק להטיב לכל החוסים בצלו ורצונם הוא רצונו. הליש יצא ברבר המלך וכל חיות המרף נבהלו ותאמרנה להפר את עצת הפול. "היתכן? צעקו כלן פה אחר, אם יחליטו כל החיה והעוף, כי לא נמרוף מרף ולא נשפוך דם נקי — העלינו לשמוע כקולם? והמלך המפש כבר הסכים לעצה הנבערה וישלח לבשר את שוכני היער, כי כל חפצם יעשה. היה לא יתה! כל היער יבלה, ימחה

הממלכות ותתרחצה לעשות רצונן, אח"כ נודע, כי שמועת שוא היא. והממלכות, ששלחו ספינותיהם לים האגאי, לכרות את האיים ועתה הן אומרות ללכת הלאה וללבוד גם מן היבשה. עתה שלחה טורקיא להגיר, כי תקבל עליה את ההשגחה על הפינגץ מצד הממלכות אך בתנאים אחרים. והממלכות דורשות שתקבל דינן בלי כל תנאי, אין ספק שתתרחצה גם לזה.

על המצפה

שוד היהודים במורביא

זה כמה שבועות התנפלו פועלים משחים על בתי היהודים במורביא וישמו נזיהם, החריבו בתיהם וישומו רבושם, אך הרבר התנהג באופן ספורדי, רק פה ושם התהוללו ויתעללו ביהודים. וביום ג' שבוע שעבר, ביום השכיתה הכללית להריע על זכות הבחירה הכללית, ערכו הפועלים המשחים בערים אחדות במורביא פרעות נגד היהודים. בבא סקאוויץ הושמו פועלים אחדים בבית הסחר, יען שברו את החלונות בבית החרשת של היהודי לעו-ב-ער. המון הפועלים סקלו את השוטרים באבנים ויתקבצו ויצורו על בית-הסחר וישברו בו את החלונות עם המסגרות וגם את השער שברו. ראש בית-הרין ראה את עצמו בסכנה ויוצא לחפשי את האסירים. זה לא היה די להם ויחריבו את דירת השופט וינפצו את כל הנמצא לרסיסים ושוטרים אחדים נפצעו. אח"כ התקבצו בעיר וישברו את חלונות כל היהודים וישומו חניוניהם. שר המחוז, קימיסר אחר ויועץ-העדה אחר נפצעו. בלילה בא מחנה צבא מכרין, אז שקמה העיר. — באוסטריא התקבצו עשרת אלפי פועלים משחים ויתחלקו לשני ראשים. החצי נשאר בעיר, להחריב מעונות כל היהודים והחצי הלך אל בית חרשת הצוקר של היהודי רעדליך ושותפו. בהגיעם שמה בקשו תואנה וירדשו לשבות מעבודה, אף על פי שועד הפועלים החליט, כי בתי חרשת הצוקר יכולים לעבוד ביום השבתון, כי הוא הפסד מרובה, ובכל זאת שלח המנהל חצי הפועלים לחפשי ביום ההוא, להשתהף בדמונסטראציה. מנהל בית החרשת עשה את מצות הפועלים ויקרא דרור לכל הפועלים. בזה לא נחה חמת הזועפים. ויבזו אל הבית פנימה וינפצו את הנמצא, את המכונות, את הכלים, ואת ספרי העסק קרעו וישליכו לאשפה. את בית אוצר הצוקר פתחו ויבזו את כל הסחורה. השוטרים היו עסוקים בשודדים, אשר החריבו בתי היהודים בעיר

פריס, עגלים, אילים, עזים, בכשות וחזירים על הארץ וצואריהם למעלה וזרם דם נזרק לכל צד ובשר בזול היה לחית המרף ותהי להן סעודה, שאין במיה בכל דברי ימי היער העתיק. ויותר מן הבהמה נטרפו ע"י הנשר והפרס והנץ התורים ובני היונה. מהם טרפו העופות הדורסים לרבות ולא ידעו שבעה ותעל צעקת היער השמימה ובכל קצוי תבל נשמע קול היונים ההומות ונאקקן, אך מי זה יחמול על יונים ובני צאן הנכרעים לטבח, הן זה גורלם מאז! והאש? — היער בוער באש כמקדם. הדם הרב השפוך הרחיב עוד את המרורה בכל היער ויבערו כל העצים והשיח ויהי היער לים שם אש, והחיות חדרו לנפשן ותתחבאנה אשה בחורה ובנזיקה. ויבא הפול הגדול בסתר אל מלך החיות וילחש באזניו: "אדוני המלך, בשוא נהעית בשמעך בקול הרוצחים האלה. ידוע תדע כי כל אחד מיועצך לא התכוון בעצתו רק להנאתו ולא להצלת מלכותך ויערך. הדוב אוהב רבש, השועל אוהב חלב והנמר אוהב דם ובלם שוקקים לטרוף מרף, על בן השיאוך איש להיות נפשו, בוגדים הם אדוני המלך, כמו שאני פול, הגדול בכל הברואים על פני תבל. שמע בקולי וייטב לך ותכונן ממלכתך. היער ומלואו מבקשים ממך רק אור ואור טוב ומעט צדק ומשפט. שמוע שמעתי את הצפרים מצפצפות על אדות יערים אחרים, אשר בהן

ומן המצודות ירה הצבא על הספינות ויטביע שלש מהן. מלחמה בין צבא המורדים ובין צבא הצר היתה גם בקיוב, מאות חללים נפלו. ובן בכמה מקומות. ועד המרירה מבין שביטה כללית חרשה. כל השבוע הזה שבתו כל פקירי הדואר והמלגראף. אין מעבירים שום מכתב ועתון ומלגראם וממילא שובת המסחר, ופקודות הממשלה אינן מגיעות אל ערי המדינה. שמרות רוסיה נפלו פלאים והממלכה קרובה לפשיטת הרגל. נגד היהודים התחילו שוב להפיץ כתבי עמל ושמעות נוראות, להסית את העם לקום עליהם. — מפני שביטה כל פקירי הדואר והמלגראף ברוחה כל רוסיה מן העולם ולא נודע מה נעשה שם, אך ברור הוא, שמקרים גדולים וחשובים קרו בכמה ערים. מהלך העסקים נפסק, אין מכתבים ואין כסף. מעם שביטת הפקידים הוא, כי למרות חרות הרבור ויסוד חברות אסרה הממשלה על פקירי הדואר והמלגראף להתחבר לחברה אחת ולהגן על צרכיהם. עתה דורשים הם שכר כפול וחרות גמורה. הממשלה, המתנהגת בלי כל סדרים והוא בלה בירי הנסוגים אחר, ממאנה לעשות רצונם. — גם העם הליטאי התעורר, לררוש זכות אוטונומיה בארצם ולשוב לכונן ממלכהם הקדמונה, אם גם תחת יד רוסיה. ארצם מבילה את הפלכים הרוסים, ווילנא, קובנא, גרודנו והפלך הפולני סוואליק.

חלוף השטה באנגליה. באנגליה התפטר המני-סטריום הקונזרוואטיבי של בלפור ומניסטריום לברלי תחת יד קמבל-בנרמן יבא במקומו. חלוקי הדעות העקרים בין שתי המפלגות הם שאלת אירלנד ושאלת המסחר החפשי. אירלנד היתה לפנים ממלכה מיוחדת ועתה היא במלכות אנגליה בפולן במלכות רוסיה. הקונזרוואטיבים אינם רוצים להת זכות אוטונומיה לארץ האמללה, רוב יושביה (הם עם מיוחד מגזע הקלטי, אחיהם של הצרפתים ודתיים) היא הקתולית) נדרו לאמריקה, אדמתם היא ביד אצילים אנגלים והעם נמוג בעניו. והלברלים רוצים לחונן את האירים ולהת להם זכויות מיוחדות. המסחר החפשי הוא מסורה ביד האנגלים. אנגלים היא ארץ רבת החרשה והמסחר ולא יראה מעולם, מפני הכנסת סחורות זרות, על כן סחורות המובאות לאנגליה מחוץ פטורות ממס הגבול. ועתה בקשו הקונזרוואטיבים לבטל את המסחר ההפשי ולקצוב מס על סחורות חוץ לארץ, מלבד על סחורות ממושבות אנגליה, אשר בשאר חלקי התבל. בזה רצו לקשור בקשר אמיץ את כל ארצות אנגליה בחמשת חלקי התבל. הכניסטריום החדש יפר מחשבה. טורקיא והממלכות. בשבוע שעבר נשמע הקול, כי ממשלת טורקיא קבלה עליה את הרין, שגורו

עשינו, התאוננו החיות, הן אספנו את הרבש ביער ונבעד את הדונג, הדוב חולה מרוב עבודה, שעבד בו, את כל הבהמה קבצנו ונחלוב בחליה על הרשא, השועל גם מבושה, את נפשו יקח משברון לבו, על אשר לא הצליחה עצתו ובל זאת אין מאומה בעיניך, גבורנו הנמחץ והגם ממלכתה!"

הנמר זכר את מפלתו וידבר בלשון רבה: "דבש וחלב, לא אבחש, כי דברים טובים המה ואולי אפשר לבבות בהם אש. אך חסרון לדבש, כי הוא נרבק בכפות העוסקים בו ולא נשאר ממנו מה לעשות. הנה שוכב הדוב ומלקק את כפיו ואינו יכול לנקות. אוכל להשבע, אף שלא הייתי פה, כי הוא עסק כדבש. חלב אמנם אינו נרבק בכפות, אבל חסרונו הוא, כי הוא נחלב רק למטה ולא למעלה. החלב היה מכבה את האש, אם היה העשב בוער, אבל הלא העצים בוערים בצמרותיהם ושמה לא יגיע החלב הנחלב. לכן אין רק תחבלה אחת לבבות את האש: דם! דם, אדוני המלך, יש לו סגולה, כי הוא נזרק למעלה, אם רק יפתחו את הבשר והגידים. יצו המלך, כי דם יורק וירא המלך ויוכח, כי האש תשקע ולא ישאר שריד ממנה." בשמוע החיות את השם דם יוצא מפורש מפי הנמר, התעוררה בקרבם השוקתם הישנה לדם ובטנם יצאה הפקודה מפי האריה "דם יורק!" שכבו אלפי

כשם שמברכים על הטובה...

כרוך שהחינו וקימנו לזמן הזה. שפת עבר עליה היתה לה. הנה זאת העלוכה והנשכחה, אשר זה שנות אלפים כמעט רק במבואות אפלות ובחדרים צרים ולחים משכנה, נכנסה לטרקלין, לארמנות יפים ונהדרים והיה לשיחה בפי נרילים. אלה גדולינו, אשר לב רחום להם ודואגים לכל דבר הנכנס בגדר הרחמים ובגדר טובת כלל עמנו, חסים על ילדינו הרכים ואומרים לשחררם מעבודה, שאיננה מביאה תועלת לפי השקפתם, ולהסיר מעליהם עול למוד שפתנו. אטו מלהא וזוטרטא היא? ולא די בזה, אלא שהיוצאה רבת ערך רב יותר תצא לנו מזה, כי אנכי אורחא נשמר — כן הם חושבים — מסכנה נוראה מאד, נחרול מהיות יהודים אטומים, יהודים שקועים בראשם ורוכס ביהדותם. השתדלנים האלה מבררים במופתים חיובים ושוללים. לפני מועצת בתי-הספר עד כמה גדולה הסכנה הנשקפה לעמנו ע"י למוד שפת עבר ומבקשים ומתחננים מלפניה, לחים ולרחם על עמני האומלל ולהחרים את הלמוד המסיכן הזה מבה-הספר ולגרשו כלה מאהלי יעקב, כי לא נתן עוד הרשאה למורי שפ"ע ולדכא את אלה הקושרים המסוכנים. ועם ישראל — הבאדישות יתחם אל העובדה המעציבה הזאת? הנשגב דומם ונחכה עד אשר חלידה תגע החרב עד נפש? הנחכה עד אשר יעלה חלילה ביד אלה מהרסינו ומחריבינו להוציא זממם זה לפעולה? עם ישראל! מכל חמידותינו עוד סגולה אחת נשארה לנו, רק שפתנו עוד אתנו, שהיא הקשר המאחד אותנו ונותן לנו אופי עם, ועתה זרים קמו ואומרים להכרית את שפתנו מפינו, את נפשנו יבקשו, כי מה כל נפש עמנו אם לא השפה? ואנחנו נחרוש ונדום? מי האיש אשר לבו לעמו וליהדותו לא יתרגש ויתרגז לשמע הנבלה הזאת? קול קורא עלינו, קול נורא מאד, החודר קרב לב ונפש: "קומו ועמדו על נפשכם!" לכן נקומה, נתעוררה באיש אחד ונלחמה מלחמת קיומנו, מלחמת חובה היא ולא רשות. חובה קדושה על כל איש ישראל, להתאחד עון וללחום ברוצחי נפש לאומיותנו, לא מלחמת חרב, כי אם בכלי-זין שלנו: "הקול קול יעקב". השתדלנים האלה מבררים בשם ההורים העברים, לכן נחוץ להשתדל לאסוף אספה בכל עיר ועיר ולערוך מחאה עצומה, מחאת ההורים העברים ועל כתב המחאה יקבצו חתימות דבות, תשמע נא הממשלה, כי אין לאלה הזדים שום כח הרשאה לדבר בשם ההורים העברים. הוכח נא, כי תביעת ההורים העברים הוא ההפך הנגמר והוא: כי למוד השפה העברית יהיה חובה בכל בתי-ספר. — ואהם מורי שפת עבר, עד מתי תהיו נחכאים אל הכלים? עד אן לא הראו את נחיצות ההסתדרות? מיום שהחלו בתי ספר להתיסד, שומעים אנו ע"ד אספת מורי שפ"ע הנחוצה כל כך ועד עתה רק שיחה גרידא הוא. והנה קול מעיר מן החיוץ קורא: התעוררו נא! תהי נא לנו ההסתדרות הנחוצה וכל השאלות הרבות בכחות מאוחדים תפתרנה. שלמה גימרק.

קול קורא.

מצב בתי הספר העברים, המורים העברים, השטה ועוד דברים נכבדים דורשים, "חברת מורים עברים" בגליציה, בכדי שנוכל באופן זה לפתור את השאלות, שהן למפגע לנו בדרך עבודתנו. ואחרי שרב המורים דורשים אספה, הגנו קוראים את כל המורים העברים המלמדים ע"פ השטה הטבעית, לבוא אל האספה הראשונה, שהתה ביום כ"ו בסלו (24 December) בעיר סטניסלו באולם בית הספר "שפה ברורה" רחוב האליות נר. 3. (Lindengasse N 3) אברהם יצחק כבמנר, רפאל סופרמן, מנהל בה"ס "שפה ברורה" מנהל בה"ס "שפה ברורה" ברוהשין, בסטניסלו. נפתלי יעקב כבמנר, שמחה גלב, מנהל בה"ס "שפה ברורה" מנהל בה"ס "שפה ברורה" בדרוהביטש, בנדבורנא.

מאז נקראו בצדק "עני העדה", כי העדה כלה היתה תלויה בכל לבכה ונפשה כרכה ואלופה, כאשר ידעת, כי ממנו לה תוצאות חיים, לא כן היום! תופשי התורה בזמן הזה, בכל רחשי-יראת הכבוד והאהבה שיש לנו להם, מברחים אנו להגיד את האמת האהובה לנו ביותר, ואשר כלנו משועבדים אליה, כי אינם יוצאים ידי חובתם כלפי העם ואינם עושים מאימה למענם. עומדים הם גבוה מעל העם ומרום פסגת גבהותם לא ישיקפו על צרכי בני עדה ועל מעמדם האיקונומי ההולך ומתקלקל בכל יום. אמנם מצוינים הם בנועם הליכותיהם בקדש, כמעלת נפשם הנשגבה, כאמונת לבם ותום רוחם, אמנם יקרישו את כל עתותם לתורה ולתעודה, ירעיפו מל מוסר על לבות עדריהם וידרשו לפניהם דרשות גדולות ונכבדות, אבל בעניני העדה החולנים לא יתערבו לעולם וממציבה החומרי יעלימו את עיניהם ובזה יגרמו לרפות האמונה כמו וכדבריהם, ויהיו "רבני הדור" רק למשרתי "הראשים והפרנסים", אשר לעתים לא רחוקות, בין הפוסעים על ראשי עם קדש יתחשבו גם המת. תחת אשר עליהם להיות ראשי העם, אשר יצאו ויבאו לפניו. לאמת את משפטי זה ולהראות, כי איננו נקלש מן האויר, די לי להזכיר רק פקט אחד, שיש בו חמר רב להוביח על אמתתו. הנוצרים-הסוציאליים בוויין מצאו לנכון לפניהם לכלות ולבער אחרי יתר זופליטה, שנשארה לני עוד מנוירת השביתה ביום הראשון, ויכראו חק אשר לפיהו ישבות היהודי גם אותן השעות, שהיו מותרות לו עד כה. החק הזה מעיק ומצר לנו עד מאד, כמעט נכרת האוכל מפי אלפי חנונים עניים כגללו, ועל מי היתה החובה ללכת חוצץ ולהרעיש עולמות נגד חק כזה, אשר בו תלויים חיי העם החמרים והדתיים, אם לא על הרבנים? מי יאשם בדבר אם היהודי הרעב והצריך לפרנס בני ביתו הדעכים והצועקים ללחם, יהי מוכרח לחלל את השבת כפומבי, אם לא רבני העם וכהניו? ! העתונים דעברים העירו בשעתו על הסכנה הכרוכה בעקב שגוי החוק הזה, אבל הרבנים, לא נגעו בזה גם באצבע קטנה שלהם, ולא חשו מאומה בצרת עמם, כמו לא להם נגע הדבר ולוא רק חפצו לעשות מה בעד עמם האומלל, לוא רק הרגישו את חובתם היו מקהילים קהלות ומאספים אספות, לקרוא חסם במקומות הראויים על העשק הזה: לנגוש את היהודי על אחת משתים אלה: אם לעבוד על דתו, או למות ברעב, כי אז בלתי ספק היו מצליחים והיו דואים כרכה בעמלם, ויהודי גליציה לא היו נבדלים לדעה מאחיהם אשר בבוקובינה, כאשר עינינו רואות כיום הזה. אכן כאמור, הרבנים בתומתם אינם חפצים בשום אופן להאמין, כי תעודתם העקרית עתה היא, להתקרב אל העם, לשמוע אנקותיו ולהחיש לישועתו, ובה יגדילו את הפרץ, וירחיבו מאד את המרחק הרב, שבינו לבין העם וגורמים כזה הפסד לעצמם והפסד לכבודם המוסרי, כי ירדו ממדרגתם הנועדה להם להיות כהני ד', מנהלי העם, ויהיו לכלי קדש פשוטים, משמשי הקהלה. — ובכן, זאת הקריאה אשר אנכי קורא באוזני הרבנים הגדולים: אם באמת ותמים חסים אתם על כבודכם, אם באמת חפצים אתם אשר הרבנות התורנית לא תפול במערכה נגד הרבנות המודרנית והמלאכותית, אז עליכם לעמוד על המצפה, להכנס לפני ולפנים אל חיי העם הפנימיים להתקשר עמו בקשר אמין, וללוחו כמלאך השלום בכל דרכיו, ואז אל תיראו מחסם זנבות האודים העשנים, אשר בעד קורת בית הבד שבין עיניהם יראו הקיסם שכשיני חבריהם, העם יהיה אתכם! והוא ידע להבדיל כיניכם לבין אחרים, אשר קופה של שרצים תלויה להם מלפניהם ומאחריהם. אבל אם גם הלאה תשכחו את העם וצרכיו ולא תשימו גם לב לחובו ולגדולו, אירא מאד פן גם תורתכם וחכמתכם הגדולה לא תועיל לכם, ורבני הסימינור אשר ידיעתם בתלמוד ופוסקים היא רק ככלב המלקק מן הים, יבובדו על פניכם ואתם תהיו מן הצועקים ואינם נענים.

במדינתנו העירותי את המקור, הוכחתי על כל מראות הנגעים, שנראו בבית ישראל מפאת הני בריוני, אשר הם כסלון ממאיר וקין מכאיב להרבנים הגדולים, ואשר באמצעות למדנותם וחסידותם ישתמשו רק לצרך עניניהם הפרטיים. אבל בכל אלה נראה רק הצד השלילי שבדבר, כלומר: את אותו כח הדוחה והסותר, העומד תמיד רק לסחור בנינם של אחרים, כי מדי יתעוררו הפרנסים באיזה קהלה לפתור את השאלה הזו במקומם, ימצאו מעצורים מצד הבח השלילי הזה. אולם הבח הזה עוד לא ירע כל כך, עפ"י רוב ידחה על נקלה מפני כח השלטון של ראשי הקהלה, אשר ידיו לפעמים על העליונה, וגם נובחנו לראות בשתים שנים האחרונות, כי בשלש קהלות גדולות: רישא, פרעמישלא, וסאמבור נפתרה שאלת הרבנות בשוב, למרות צעקות בעלי הכליון וההרס. אולם נקודת-הכבוד של פתרון השאלה הזאת איננה בצד השלילי בלבד, כי אם רב יתר בצד החיובי שבו. אבאר את דברי. לא רק אלה בני קרח, המהעצמים במחלקותם בכל עת קבלת רב, אשמים בדבר ירידת כבוד הרבנות וקושי פתרונה, כי אם הרבנים בעצמם מתחייבים בנפשם על אשר לא דאגו בעוד מועד, להיות נצרכים ומכרחים בחיי הלאם. אם לא נאבה להשלות את נפשנו בשקר, מחויבים אנו להכיר את האמת, שהרבנים נהיו בזמן האחרון למין "מוהרות", שלא נכרא רק לשעשעים ולהרחבת הדעת בלבד! רבים מבני העם יביטו בזמן הזה על הרב "כמיותר וכלא לצרך", ולולא הממשלה, אשר תכופ את הקהלות בחזק יד לשית עליהן רב אב"ד, כי אז מצד הצבור בעצמו לא היה חסרונו מורגש כלל והמצב הזה גרמו להם הרבנים בעצמם, כאשר חדלו להיות "מורי העם ומדריכיו" כפי מובנם האמתי של המלים האלה. הרבנים, שהיו בדורות הראשונים, לא הצטמצמו בחוג הצר של איסור והיתר ובד' אמות של הלכה בלבד, כי אם היו מתבוננים לכל הליכות עמם מביט ומבחוץ. סקירה אחת על פני הספרותנו דיה, להורותנו, כי הרבנים מאז לא השפיקו רק בהתאמצות לחזק הדת בלבד, כי אם שמו גם את לבם להדברים הנוגעים בעולם המעשה ובחיי העם החמרים והמוסריים גם יחד. תקנות הרבנים מועדי ארבע ארצות הורונו למדי, כי מבלעדי זאת, אשר הרבנים היו מחויקי כן תרן הדת והתורה בכל מקום ומקום, וינהלו את צאן מרעיתם כדעת בינה והשכל, דאנו גם להרים מעמדם החמרי והחברתי של העם, ובזה נקשרו לכותיהם כלב העם כלו לאהבה, והוא הביט עליהם כעל מושיעיו, גואליו ומפילמיו בעת צר לו. הרבנים אשר

מתחת השמים ואנחנו לא נתן, כי האספסוף, החיות הקטנות והעופות השניאים והבזיים ימשלו בנו ויצוונו: את זה תעשו ואת זה לא תעשו. שמעו נא את השמחה והצהלה שם כאויר בין הצפרים העליונים, על מפלהנו הם שמחים; שמחתם תהפך מהרה לאבל". וירמוזו לנשר ולפרס ולנץ ויאמרו להם: "בה אמר המלך האדיר והחכם, האריה ירום הודו: התפשטו מהרה על כל קני התורים ובני היונה ושברו ומגרו ודרסו וטרפו והשמידו, אל תחמלו, כי אין רחמים במלכות האריה יר"ה. ובזה נוכח, כי עבדים נאמנים אתם למלכנו האדיר, יחי לעולם!" "יחי המלך לנצח!" צפצפו כל העופות הדורסים ועוד הקריאה בפייהם והיער מלא דמים ושכבת פגרים מעובים, כנפים שבורות, ראשים מלוקים ונוצות מרוטות בסתה את כל אדמת היער וכל חיות הטרף מריעות תרועה גדולה: "יחי האריה יר"ה, יחי החשך, יחי הטרף, יא'מו פיות כל בני בנה!"

עצת הפול הופרה, האריה מבקש מפלט ואינו מוצא והיער בוער באש להבה ואין מבכה... יעקב דינע זא הן.

הסמינאר! כן אדוני מורי ורבי! אתה תדרוש מים ותשתה יין! לך רשאי לבקש לחם חקך, בשר ומטעמים — על ידי התורה הקדושה, אך הבחור האמלל בן החיט לא יהיה למורה הוראה בישראל, כי איננו מיוחס מבני הדנסמיה, ועתה מה יעשה הבחור וחי בו? זה הוא הדבר אשר אמרת, כי הרבנים הם אכני המכשול ללמוד התורה! הבחור העני לא יוכל ללמוד תורה לשמה, כי דאגת העתיד והפרנסה נוהגת עליו חתיתה ואם יעזר לקחת ספר חול ימחו בידו. לכן ימנעו לומדי התורה יום יום! — אך אל האמרו בלבבכם, כי אברה כל הקוה. לא! יש דרך, יש מסלל להטיב את המצב הזה, אך אני אהאפק מתת עצה, באשר ידוע ארע, כי לא ישמעו לי, הן אין לי — כובע ביבר על ראשי!

משה ברוי. בודפסט.

מכרוב ומרחוק.

ספרד הצנועה והחסידה. ספרד היתה למלה בפי כל אחרי רוסיא. שתיהן שוות בהנשא שם אלקים על שפת כל אדם והן מלאות חסם תרמית וזדון, כמו ששתיהן קנו שם עולם באכזריותן על היהודים. בקיץ הזה, כאשר היה אלפונזו מלך ספרד בפאריז, נזרקה כומבה על העגלות, אשר בהן נסעו המלך ונשיא צרפת ובני ליתם. רבים נפצעו, גם נהרגו. הסוסים נקרעו לגזרים והמלך והנשיא נצולו. הפוליציא והשוטרים האשימו ארכעה אנרחיים, ששלשה מהם אנשים מלומדים וסופרים, שמעולם לא עשו עולה לאיש. האנשים ישבו במאסר חצי שנה והשוטרים הוכיחו, כי אחד מהם השיג כומבה ע"י בית הדואר מספרד וא"כ נגלים לדבר, כי ידיו היו במעל. עתה היה גמר הדין והנה הובר הדבר, כי שוטרים ספרדים הכינו את ההתנכלות ואת זריקת הכומבה וגם הם שלחו את הכומבה אל האנרחי מאלאמא, לגולל את האשם עליו. כונת השוטרים היתה, להראות חריצותם בשמירת אדונייהם וכמצאם את האשם, למען יקבלו שכר טוב. על ידי העדים נגלו שעוריות נוראות, הנעשות בבתי הכלא בספרד. עוד מעשי האינקוויזיציא נעשים היום בספרד. את כל נאשם בעון ייסרו עוד היום ביסורי מות, אשר לא יוכל אף בעל רמיון גדול לתאר לו. את צפוני הנאשמים יעקרו במלחמים, למען יודו על אשר לא חטאו. ועוד כאלה וכאלה, הנאשמים בהתנכלות על נפש המלך יצאו לחפשי.

כניסת הגולים לאמריקה. נשיא ארצות הברית באמריקה, תאודור רוזוועלט הגיד בפתיחת מועצת הארץ, כי יוסיפו להחמיר בחקי כניסת הגולים. עד בעלי הספינות לשמור בדיוק את חקי הכניסה, אסור להם להסית גולים לבא לאמריקה. צריכים למסור את הדבר, כן אמר הנשיא, לאספה מכל העמים, היא תמצא אמצעים ודרכים, לבדוק ע"י רופאים את האנשים, הרוצים ללכת לאמריקה. רק נקודות מצב מוסרי וסוציאלי תהיינה מכריעות באסור הכניסה ולא הגזע והמולדת. אנרחיים וכל איש חסם, אנשים מדאי עון, עצלים, חלשים וחולים אל יקרבו חלום. הודעת הנשיא הזאת תעשה רושם רב, ואחינו גולי רוסיא מרבים עתה לברוח לאמריקה במרה שלא היתה עוד מעולם.

*

ראשי הקהלה בגאליץ. החליטו לדרוש בשם הבוחרים היהודים מאת ציר מועצת הממלכה פאסטער, לערוך אינטרפולציא על אדות המטבח והשור הנעשים באחינו ברוסיא.

אספת יהודים מכל העולם. הועד הפועל הציוני הזמין לחדש הבא אספת יהודים מכל העולם להועץ על אדות גורל היהודים ברוסיא.

שמראוכר בעד זכויות העם היהודי. ד"ר שמראוכר מבוכובינה הוא בא"כ העם היהודי היחיד, גם בוכוב על אדות חוק זכות הבחירה הכללית. והשוה דבר רק הוא מכל הצירים היהודים בעד זכות אוטונומיה ליהודים, למען יחיו גם להם באי-כחם בפרלמנט. היהודים: אמר שמראוכר, מחזיקים עצמם ככל העמים כממלכה, כעצם פוליטי שלם והם דורשים לפקדם בתקון סדר הבחירות. על זה ענהו ראשינסקי, מחמד לב הדמוקרטים היהודים בקראקא,

לאום מיוחד בבחירות — ער מהרה עפי מלגרות על שמו, המביעות לו תודה ומעוררות אותו למעשה ולפעולה בשם יהודי גליציא. מלגרות באלה נשלחו מחברות שונות, כמו פו"צ, דו"צ, "מערכת הווסבאך". — עתה מתעתה הועד הציוני המרכזי פה, לפנות אליו במכתב תודה ואחריו יבואו כל איש החרד לזכות עמו ואחיו. — מהראוי אפוא שבכל מקום, שאחינו נחתים ימהרו להכיע רגשות רוחם ומאומים ע"ש הנבחר רומנצוק. באמת אמרו שמצדו הוא דורש רק טובה עמו הרותנים, למען יברלו היהודים מצריהם. אבל התי הסבה איוו שתהיה, אם על ידה תורח גם לעמנו שמש צדקה ומרפא, אין לנו לשבת בחביק ידים ומי יתן והיה!

בארנוב. מקרה נורא ומבהיל קרה בעירנו. ביום ג' ש"ה איש אחר מנבברי עירנו, נשוא פנים, רודף צדקה וחסד, ר' נמע לוי בל ער שמו, נסע ביום ב' לעת-ערב לכפר ראזניאנא הסמוך לעירנו. בדרך התנפלו עליו ארבעה רוצחים אכזרים וגם העגלון השתתף עמם ויסחבו את העגלה למקום שאיה ויגלו ממנו את צורו בספו סך 1500 כהרים ויהרגו אותו. בבקר מצאוהו על פני השרה ועל צוארו נכרו אצבעות הרוצחים, אשר חנקו אותו. הרוצחים כבר נמסרו ביד השוטרים. ההרוג עזב משפחת גדולה, שהוא היה מפרנסה. ראוכן בראנד.

מכתב מאונגריא.

(לשאלת הבחורים.) בן ארצי מר פליישר מהאינן ב"המצפה" גליון מ"ג על כבוד התורה המתהלל והולך ועל לומדיה, אשר ימנעו יום יום באונגריא, ובאשר לבו דוי על המצב הזה הוא מתאמץ להחיות את הישיבות. ובעזרת מי הוא רוצה לעשות את הגם הגדול הזה? בעזרת הרבנים. את המחלה, אמנם, רואה כל איש אשר עיניו בראשו, אבל הרפואה, אשר יבקש לה לתרופה, היא לפי דעתי אי-בטוחה, והרופאים לכל הפחות רובם — ריפאי אליל המה. קודם כל יסלח לי מר פליישר אם אומר לו, כי שנה מאד בכקשו את מקור השעוררית הזאת — במעוט הישיבות. יש לנו פה ישיבות דיינו, אך לא רוב בתי-המדרש כי אם מורים מלומדים ונאמנים וסדר הלמוד המיטב, יעמידו תלמידים הגונים. מענה שגון ענה רב צעיר לבחיר מסממאר, אשר ההגאה לפניו במספר בני הישיבה הרב, אשר בעירו. — שלש מאות בחורים אנחנו פה, התאמר הבחור — מועה אתה אחי, ענהו הרב בתום לב, אתם שיש מאות פאות ולא שלש מאות בחורים. מה נאמנו דבריו! כן לפני הרב הגאון מסממאר בחור מתמיד ולומד יומם ולילה לא יחשב לבלום, כי אם מעלות חצוניות ככובע הביכור. בימים הקודמים אמנם דין היו המעלות האלה! בן עשיר הלך אל הישיבה, כי זה היה קריערו האחד המיוחר, ההדיוט העני ההגאה בכנו כי תלמיד חכם הוא ובעלי הבתים התאו יותר לקחת חתן לבנותיהם בן ישובה מאשר בעל מלאכה — מפני הכבוד. מי שאל אם למד הבחור או לא? בן ישיבה היה וכובע ביבר בראשו — ודי! אך מה נעשה, העתים השתנו ואנחנו עמק, בשנים האחרונות רוח ריאלי קר נשב בכל כדור הארץ וימסוך דעות חדשות במחות בני האדם, והרוח הזה התגנב גם אל בתי הגיטו. העשיר ישלח בנו אל האוניברסיטה, העני יאמר: יעבר הנער ולא יאבר בחסר להסוואות הבנות לא יבקשו עוד חתנים עניים מן הישיבות. שקצרה ידם לקנות אפילו — מבעת זהב לקדושין. התורה לא החיה בעליה ולא תביא לחם לביתו, לכן ימנעו לומדיה יום יום.

ואם כן סוף כל סוף תורה מה תהי עליה? תתמרמו אתם החרדים אל דבר ה'. כבר תרין את הקושיא הזאת אחד האבות: "מיב תורה עם דרך ארץ". הבחור, שאין לו מה בקדקרו — לא ילמוד, כי אם ילך אל הפחמי ויקח בידו פמיש או — אם יימב בעיניו — אל החנות ויקח בידו את אמת המדה. אך אם חננו המבע כשבל ישר והתמדה והפוך ויהפוך בספרות העברית, החל מבראשית ברא, עבור על התלמוד וסופרי ימי הבינים ולא יעמוד עד כתבי הסופרים החדשים. וככל זאת אל ינח ידו ממדעו חול, ראשית, כי איש הלומד בסדר נכון ילמוד בשעה אחת יותר מאשר בן ישיבה ביום כלו ושנית, כי אלה הם המכשירים אשר על ידיהם יוכלו להחזיק בלמוד התורה כל ימי חייהם, כי תורה, שיש עמה מלאכה סיפה להתקים. — ועתה נעמדה נא עדי רגע! הלא עלי ליעץ עצות טובות; אך מה יאמר הרב הגאון הקדוש אם יודע לו כי "מרפה פסול" היה בידי הבחור? ההירף מו', ווארדיין אמנם ישלים עם בנו את חוק למודי הגמנוזין ולא יירא, כי היא עובר בעשה; והגית כו יומם ולילה ואם ישמע, כי תלמיד אחד לקח בידו ספר מועיל או יצות ככרוכיא: שקץ, פושע ישראל, התלך אל

מכתבים מערי המדינה

לבוב. במה ידעו קוראי "המצפה" את השעוררית, שנעשתה בקהלתנו, שראוי לעמוד עליה ולהפך בה. העובדא בך היתה: לפני עשר שנים הוציא לאור עובר ידוע, מורה הדת ממעם הקהל הלבובי, קבץ תפלות מועתק לפולנית, בוכות, "מליציו הטובים" ראשי קהלות סמאגיסלאו וקילומיא ובוכות הכשרים ועדותיהם על חבורו — אעפ"י שבכונה שכתב המכתב להעתיק את התפלות ואת הכרכות המדברות על עתידות ישראל ותקותיו! — עלה ביד המו"ל להפיץ אלפי אבסמפלדים בין המון ילדי ישראל סבקרי ביה"ס ויעש עשר על חשבון עניי אחינו הוא ואחיו. — בין כך התאספו פה מורי ישראל לאגודה להוצאת ספרי תפלה ולמוד ויוציאו גם הם, "סדר תפלה לנערים" מלובן ומניפה ברוח עברי אמתי וממילא קפצו עליו קונים ואת הסרור הזר לרוח יהודי וזו הלאה. כראות הבוגר, כי "צנור השפע" נסמך וכמה לחמו — הקלוקל — עלול להשכר, חגר כחו, נקום בחבורו. ומה עשה? הלשין עליהם לפני שלמן ההנך פה, כי ינהיגו בחשאי למוד שפ"ע ודקדוקה בגימנוזיה, גם עורר את אזני הרשות, שעפ"י תכנית-הלמוד (לערהפלאן) רשאים ללמד לבנ"י רק אמונה ודת דוקא, ולא שפ"ע עצמה ותולדות עם ישראל וכו' דברים הנוגעים לציונות העוינת את עם פולן. עוד יתרה עשה הנוכל, ששנה את שם משפחתו משבולת לסבולת (מגרמנית לפולנית) ופיץ כתבי פלסתר בערוץ האנטישמי "סל. פאל". בהם הוא צועק ככרוכיא על מעשי הפרופסורים העברים, כי יעמיסו על התלמידים שומעי לקחם משא כבד מנשוא ע"י למוד פרשה אחת מתנ"ך ועוד — והם עמוסים בל"ז בשפית רומית ויונית וכזה יגרמו שתשכח ח"ו שפת פולנית, מהפילנים של משה רבינו. — את המכתבים האלה חתם בשם "אבות התלמידים", כעמלק הזה, העושה במחשך מעשהו ירא לחתום את שמו בגלוי ומגמתו היתה לעורר חמת הפטריוטים ודעת הקהל הפולני על מעשי המורים העברים ולהכחידם מתחת שמי ד'. אכל הבוגר מעה בחשבון, כי חבריו המורים קמו נגדו כאיש אחד ויסירו מסות השקר מפניו ויציהו ערום תחת עמוד הקלון לדראון עולם. — ככתבם באותו העתון עצמו הוביחו לדעת, כי בלי רעת שפ"ע במקרה אי אפשר לחנך בנ"י ברוח התורה והיהדות ועוד ואם באמת יש את לב שלמן החנוך לגדל את הדור החדש ברוח אמונה, אין דרך אחרת רק להרגילם בקריאה עברית ובהבנת פרק בתורה ובתפלה. ורק שנאה והתחרות מדברת מתוך גורנו של המלשין נגדם ורק "חסרון-בים" והפסד מדובה היו בעוכריו ולא אהבת הפולנים ושתם. — עתה נוספו חדשות על חדשות. מהבוללים אחרים, שרידי פלימת כופרים של חברה "אגודה עכו"ם" אשר כרגלם האחת הם עומדים בדשות היהדות ובשניה מחוצה לה, כהם בורים גמורים, אשר יתכחשו לכל דבר שבקדושה, התאחדו, להבאיש את ריה מורי ישראל בעיני שבנינו, בהוציאם קלא דלא פסיק, שסבנה גדולה מרחפת לעם הפולני. ומהראוי לכל יהודי "פטריוט" לחלצם ממצר ע"י הסרת דמוד שפ"ע במקרה מביה"ס ולהנהיג במקומה למוד ה"רליגיא הישראלית" בשפה פולנית ועוד. בין הפוסקים הללו בעיני אמונות ודעות בישראל, אשר יעזו להסיר את שפתנו העתיקה מפיות בנינו ולהכניעה תחת שפחתה, נמצאים, מלבד איזו רדאקטורים ועתונאים פולנים, עוד שני מושלים בקופה, ישראלים — פולנים עזי פנים, רודפי דוח. האחד מהם יורש מוסד הברון הירש והשני פקוד כבית אחריות ואליהם נלותה אשה-חיל הנודעת למסיתה ומדיחה את בני מאחרי ד' מורה בביה"ס אשר לילדי העברים פה. האנשים האלו הנודעים לערכינים ועמי הארצים, שלא ידעו קרוא אף פרשה אחת בתורה, יחרקו לשונם מול למוד שפ"ע ויעזו לפסוע על ראשי עם קדש, מי יודע מה הגיעה אלינו ע"י מעשיהם המכוערים, לולא עמדו בפרץ כעדנו אחינו בני ציון בעלי "הסוככאד" וה"מגבלאש" הלבובי, אשר ימימו על ראשם גחלים בוערים בלפידים, להוציא מבלעם שארית מחמדנו שפ"ע וספרותה, אשר לאורה הלכנו במשך אלפי שנות יגון ונלך עד אשר נבוא אל המנוחה. מצד אחינו החרדים פה לדאבוני לא נקף אף אחד אצבע ולא הרים איש מהם את ידו, כי מה להם ולדרכים העומדים ברום היהדות, להם, "דאגות אחרות"...

כאשר נשמע מב"ע הווינאים, כי ציר מועצת הממלכה פרופ. רומנמשוק במנאמו ע"ד שווי זכויות לכל העמים החוסים בצל ממשלת אוסטריא המליץ בעד עמנו, לזכותם במשפטי כל העמים ולהכירם בתור

לא נודע, חידה היא עד היום, אבל עובדא הוא שברח ואיבראיהם הוסיף להפיל אימה על כל בשר והפוליציא קצרת ידים היתה לתפשו. הרבה עמלו הפחה, השוטרים והצבא לחפש אחריו, אך לשוא. ומה שלא יכלו כל אלה יכול נער רועה קטן ערבי מכפר ליפטה (נפתוח בתנ"ך) אצל ירושלם. הרועה רעה את צאנו וירא מרחוק את חגי איבראיהם בא. ולא חשב הרבה ויקח אבן ויקלע נגדו, האבן מחצה את מצח הגבור פצע הגוף ופול ארצה מתעלף. הנער רץ ויכחו עוד במקלו על ראש וירבה פצעיו. אח"כ קרא אליו אנשים מן הכפר ויאסרוהו בעבותים פשוטות ויביאוהו אל הפחה. אז נודע, כי שר הפוליציא היה שותפו ברצח אחד ועל כן פתח את מאסרו בפעם הראשונה, השר הושם במאסר.

היהודים בתימן: בגלל צרת יהודי רוסיא בשנה הזאת אנו שוכחים את צרת אחינו הנדחים בארץ הרחוקה תימן, שגם הם סבלו כל הצרות והתלאות, שסבלו יהודי תימן. גם שם היתה מלחמה ככדה ואלפי יהודים מתו בהרוב וכרעב ובדבר, גם שם באה עליהם חמת קנאים מתפרצים המחדשים על היהודים גזרות ושמדות, להשמיד זכרם. יתר היהודים מתימן מתפזרים לכל רוח וריבם מהם מתים ברעב בדרך, כי עליהם לעבור במדבריות, גם הבאים חיים לעדן אשר לאנגליא לא יוכלו עוד לאכל כי קיבולתם מעטמפות מזלפות רעב. ת"ק פליטים מצאו מפלט בעדן. אח"כ מאן שלטון העיר לתת ליהודים לבוא בשעריה. כאלף יהודים התגללו מחוץ לעיר ויאללו עשב השדה וישתו מים מלוהים. ח' כ"ח יסדה ועד במצרים, לעזור את שארית רפלמה.

זבח חדש ביהודים בארסה פקיד צבא רוס: שבא לאוכטריא בבגדי אזרח, מספר, כי בארסה הוכן מטבח חדש ביהודים באוכטריא נוראה.

הרב ורמבר, במשחה, שעשה שר העיר, היו גם ראש הכהנים הקתולים וראש הרבנים בין הקרואים. הרב לא אכל מן הכמעות, שהגישו וזאת לא ישר בעיני ראש הכמרים הקתולים, שישב ככולו. כאשר הגישו יין שפפנוא וגם בו לא נגע הרב, חרה אף הכמר עד להשחית ולא יכול להתאפק ויאמר אל הרב: הגם את היין הטהור והטהב הזה תשקף? הגד לי כתי הסירו את המשפטים הקדומים מלבושיכם הקשים ומתי יוכלו בהן קתולי ורב יהודי לאכל יחדו? הרב החליק את זקנו וייענהו רק מלה אחת: בחתונתך.

שלמה שו"ב ליפאליאנסקי מהאלוא ניסקברדיא
ודוב בעריש לנדא מדוקלא
מבקשים את כל אורבים ונכידים לבוא לרוות דודים ביום שמחתם, יום כלילת בניהם. החופה תהיה למז"ט ביום ד' פ' ו"שכח בבית הג' מו"ה שמואל ציממילס בעיר בראדי.
טלגרמה: ליפאליאנסקי בראדי, (גאליציען).

הנני מכבדים את סופרנו הנכבד מר שמואל צבי ווייס לארסיו. מו"ל "המצפה". מעומק לבנו דננו מכבדים בברכת מו"מ את אחינו הסופר מר שמואל צבי ווייס להארסו עם מרת שרה מאנדיל בת הגביר מו"ה צבי חיים מאנדיל מגראדק. האחים אדרן ויוסף ווייס. ברגשי אהבה הננו מברכות את העלמה מרת שרה מאנדיל להארסה עם אחינו הסופר מר שמואל צבי ווייס. האחיות חנה ווייס, חיה ווייס. את רעי הסופר מר ש. צ. ווייס אני מברך בברכת מו"מ לארסיו את מרת שרה מאנדיל מגראדק. יתברך משוכן ציון בכל טוב. יחיאל שנייד—ליזענסק. הנני מברך את רעי אהובי מר שמואל צבי ווייס להארסו את מרת שרה בת מר צבי חיים מאנדיל מגראדק. משה שנייד — גרודק. הננו מכבדים במו"מ מאת ידידנו הסופר הנכבד מר שמואל צבי ווייס להארסו עם העלמה מרת שרה בת הגביר ר' צבי חיים מאנדיל. גרודק. חברי הנאמנים לייכיש קליגער וצבי אייכמאן. ברגשי אהבה וידידות, דנני מבין במו"מ לידידי הסופר מר שמואל צבי ווייס לבוא בבית הארסיון עם העלמה מרת שרה מאנדיל בת הגביר ר' צבי חיים מאנדיל. צבי מעמפלמאן גרודק. בלב מלא אהבה אניש ברכת מו"מ לזקני הנכבד מו"ה אהרן נח קאהן מנלאנאו, ולבנו הוא דודי הוקר במר יעקב ג"י ליום בואו בבית הארסיון עם מרת לאה קאמפף מסטיטשין. ישראל שנופפמאבאק, מארנאו. הנני מברך בברכת מו"מ את בכור ידידי הרב הגאון כו"מ חיים געלערנטער האבדק"ק קוטיב ליום חתונת בתו, והנני נודב תמורת הטע"ג חמשה פראנק לשונות הישיבה בלידא. ציריך חיים ישראל אייז.

אך בית-מסחר הבגדים של האשה היהודית אלנא שאכטער בוויז רחוב באוס, לקנות מעיל. כפי שנודע אח"כ היתה זאת רק תואנה, כי הבטיחו מחיר נמוך מאד ויכעוסה תמורדם. אחרי כן תחבו מטפחת אל תוך פיה ויכפתו רגליה ברצועה ויקחו הדום ויכו על ראשה עד שדמה זב מפצחה, מנחירה ומפיה. האשה נצולה ממות בערמה, כי שכבה כמתה והרצועה דמו, כי מתה, ויקחו צורר בגדים וכסף ויצאו. אז זחלה על ידיה עד רפתח ויואזה אנשים ויפתחה ממוסרותיה. ראשה מכירה את אחד רוצהים, הוא נוצרי, שעשתה עמו חסד הרבה.

פחד היהודים בווארשא. כבר בימי זבח ברוסיא הדרומית הובאו אלפי ריקים מאת "דמאה השחורה" לווארשא ופקודה בידם לערוך זבח ביהודים. אך ווארשא אינה מקום מסוגל לזה, כי פה רוב העם הוא פולנים, ונורפים מאת דפטריוטים דרוסים לא פחות הרבה מהיהודים. גם דרגנה ועצמית של היהודים מסודרה פה היטב. עתה דתעוררה השמועה ביהר עוז, כי נכון מטבח ליהודים. אימה רבה נפלה על כל היהודים וכל היכול לברוח בוות. רהיים בווארשא מרים ביחוד לעשירים מן הרורים, דמה כהמר ביד היוצר לחברות רגולניב המתורבים בעיר. גולנים — כן, במובן הישן, נודע מספורי מעשיות בני קדם. כאין כל מורא מלכות ודפוליציא אינה משמשת רק דענינים מדיניים, כמו חכרות גזלנים פשוטים. הם באים לבית עשיר ודורשים כסום כסף באחוס כלי נשק בידים ונכונים לדרגו אם לא יעשה רצונם. בראותם שאין בירו שום נשק, לרגן עד נפשו, דם שבים אחרי ימים אדמים ודורשים כך גרול מן דראשון. דאיש נותן כי הייו יקרים נכפפו. אחרי ימים אחרים הם שבים ודורשים עוד יותר. לאנשים כאלה אין בורה רק לברוח לחוץ לארץ. כן מלאה דארץ חמס.

דופרה עזה ויכע על אדות דיהודים. ראש דמניטרוויס דרוסי וויטע כבר דכין חום, לבטל את תחום דמועב של יהודים ולדושות לדם לשבת בבל רחב ורוסיא. נמוח דיה וויטע, כי יפיק זכמו וכי דסיסר יסכים לו ויוציא את היהודים ככלאם. אך מחשבתו דופרה. דנכונים אהור דחגברו בבית דצאר ודם עובדים לשמן לו עד דוכו ודצר, דמוכין ראשו בכל רגע לכאן ולכאן, נפתח לדם וכח דדת מיום 30 אכטובר נעאר לע"ע על דניר. דכידים שוויים כאות נפשים ומכל דרנסהות דטוכות לא דתקים עוד מאומה.

מעשה דוד וגלית במהדורא שניה. בארץ ישראל דפיל גבור רוצח בארץ גלית ימים רבים חתיתו על גל יושבי דארץ, גם דעגורים וגם דצבא לא יכל לו לתפשו ולשומו במאסר. הוא גול, גנב, רצח ואין עובד נדדו, לא היה איש נמוח כפניו. כלילה לא יצא איש יחידי וגם ביום ברחובות שקטים, דממשלה קבעה פוס ת"ק פואנק לאיש, אשר יביאוהו הי או מת, בתמונות שונות דהרכש וכל מי שפגע בו היה אנוס לתת לו כל דפצו. פעמים רבות ותעלל בשוטרים, כי מכר עצמו לידם ונדיגעים אתם כמוך לבית דכרד דכה את כלם ויכטם. ביהוד סכלו מכנו יהודים, אותם דכרית לזונו ולרכניכו את נתיים לזון ודכדלה ודפדה אין לחאר כבוא בלאך דמות זה בשכונתם. פעם אחת דכידוהו כיפו וידרפו אדויו מאה אנשי צבא ושוטרים והוא נלחם בכלם. אחרי מלחמה ככדה, אחרי שנפלו חללים אחדים מן דצבא ונפצעים רבים והוא נפצע רק בידו תפשוהו ויאסרוהו בשלשלאות, שמשכנן מאתים קילוגרם ויביאוהו לירושלימה. כחנה שלם על אנשי צבא דוליכיהו אל בית הסדר והשכחה בעיר רבה. בכור קשרו עליו מלבד דאזיקים עוד נשא כבד של מאה קילוגרם. לפני השופט הודה על כל דרם דרב אשר עפך ועל כל רגולה אשר גול. היו מקרי וצח נוראים שנאשמו בם אחרים וישאו עונם ועתה הודה הוא עלירב. כוחר יהודי תיכני בא אליו אל דתא ויבקש ממנו, שיעיר לו איפה ממך את רסהוהו רובה, שגול בכיתו ויבטיח לו עשורים פראנס אם יצא את כל סהורות. הגי איבראיהם — כן שם דגבור — דגיד לו מקום סהורות והיודי נתן לו לע"ע דצי רכקף ואת דנותר ישלם לו כאשר ימצא את דגולה. אך לא מצא רק הלך קמן מכנה וקא אבה לשלם לו את דנותר. איבראיהם דגיד, כי ינקום ביהודי והוא לעג לו... פהאם הופיע איבראיהם לפני היהודי ויתבע ממנו את יתר כספו, אין יכול להכליל

בלעג: היחפצו גמנויות ושרגנויות או לא? שטראוכר: הלא גם לעם המדבר בלשון עם תרבותי אחר יכול להיות עצמיות לאומית ומדינית מיוחדת. יודע אני, כי אנחנו גורם צדדי וחלש; אבל אם נעשה צדק בארץ יעשהו לכל הצדדים. כי מעל שער חצר דקיסר מתנוססות המלות Justitia regnorum fundamentum!

צוררינו יריעו. כאספה של אנשישמים בוויז נשא ראיץ האזרחים ד"ר לואיגר מברכותיו על אדות רוסיא והיהודים ויאמר: כל זמן שנהרגו ברוסיא נסיכים גדולים שבחו את הרוצחים בשם "קדושי החרות", עתה פנה העם הרוסי נגד היהודים העוזרים למורדים והנה הרעישו את כל העולם. הרוצחים חרדו להיות קרושים. אם אנשים ידועים רוצים להשתחרר מתחת יד הצר, הנה המטרה הזאת היא אידיאל; ואם רוצה העם להשתחרר מתחת יד עריצים (ר"ל יהודים), אז השמר ישמר מן דאדמה. יאני מתנה, אמר ירד הצר מוויז, ביחוד את יהודי וויז לכלי הרחק ללכת כאחיהם ברוסיא, לכל ידכמו יותר מדי במורדים הסוציאלי-דמוקרטיים. לכן אני מתנה ביהודים התראה נמרצת, פן יקרה פה מה שקרה ברוסיא. אנחנו הננו אנשישמיים, אבל לרצוח איננו יכולים. אך אם יביאו היהודים את ארצנו בסכנה, אז לא נדע חנינה. הסוציאליים מבקשים לבער אותנו מעל אדמת וויז, אך אל נא יכדימו היהודים לעלוז על מפלחנו, פן יטעו ויעשו נסינות מרים. — בסגנון גרוע ובמשטמה לא סמנה ממשטמה לואיגר ותלמידיו דבר צורר אחר והוא לבשתנו מאחינו ולא רק מאחינו, כי-אם גם רב אב"ד בקהלה לא מצערה. נקראהו נא בשמו, יוצג לדראון עולם, יקללוהו רכבות אחינו, ייחרו את כבודו עם קרושוואן, פיקלר ושניידר. שמו הוא יוסף הכהן ואפאכאארט והוא רב בראווע-רוסקא בגליל כלז. את דובנות יוש או רוצה לרשת מאביתו (וע"כ הוא חונף לחסידים) ואת רשעתו מאחרים. גם הוא "הספיד" את הרוגי שנת תרס"ו ותחת להספיד הצדיק עליהם את הדין ויאמר, כי אין לדחם עליהם, דמם בראשם. כאשר הלכו בעצת נביאי דוצל וסיעתו ויעפילו לעלות לציון, המה רשעים נכורים אשר צוה לנו משה: סורו נא מעל אהלי הרשעים פן תספו בכל חסאתם ועוד כהנה וכהנה. — הצוררים דנכרים אומרים, כי כל יהודי רוסיא דכה סוציאליים ודצוררים הפנימים, שאינם יודעים את אלה, אומרים, כי כלם ציונים, אלה אומרים כן מתוך רשעות ואלה מתוך רשעות ובערות ואנחנו לא נדע על מה להחפדא יוהר, אם על רשעה כזאת, שאפשר לה להמצא בקרב בני עמנו, או על טפשות כזאת, שאפשר לה להמצא עוד בזמן רזה. ישראל קדושים אוחזים במדת הקב"ה, שהוא מבקש את הנדרף ובשתי הגלילות הרא שיות באוכטריא, בגליל וויז ובגליל כלז, מקיימים מצות "את אשר רבית דרפו ואל מכאוב חלליך יספרו".

צדקת צוררינו — בככף יהודים. ציר מועצת-הממכה האנטישמי אקסמאן יכר לפני ט"ו שנה קופה לעזר פועלים, שאינם יכולים לעבד. ככף נקבץ מאת כל הסוחרים היהודים ויהי לסך הגון. פתאם הדל אקסכנן להוציא דין וחשבון מן הכסף ומעבודתו וחברי הועד, שדרשו ממנו פעמים להודיעם מה נעשה בכסף, נשאר בלי מענה. והצדיק הזה הוא איל ברזל של האנטישמים בוויז, ראש המדברים בכל מקום ומתאונן כל הימים על תרמית היהודים.

רצח יהודי. אניטטורי האנטישמיים עושים מלאכתם בשקידה באונגריא והשפעתם על העם רבה, דכמרים מבטיחים, כי לא יאונה כל רע דהווג יהודים ודכורים ישאו פרי. בשבוע הזה נפלה להרכב דאניטציא הזאת אשה חשובה בפרסבורג. עגלון נוצרי בא לעת ערב לבית מסחר יהודי, לקנות בגד וברגע שהראתה אשת הסוחר את הבגד תחב הקונה סכין ארוך כנשך דאשה. בעלה מהר לעזרתה והרוצח התנפל גם עליו ואולם תורה לקר-רוחו לא עלתה בידו לדרגו ויפצעו בידו. אנשים התאספו והרוצח נמלט. השוטרים תפשוהו ועל שאלתם מדוע עשה זאת השיב: למען יהיו פחות יהודים אחרים. הלא ייסרוך על מעשך, שאל דשומר. כבר דבטידיני ענה, אדוננו הכהן, שלא יעשו לי מאוכה אדובה יאשרוני. שמואל מילנר.

פגע רע, ביום ה' שבוע יעכב נכנסו שני אנשים

באהבה וחרוה אברך בכרכת מו"מ את יר"נ
ורעי מר אליעזר זאב שאמצערק מואלישטיקי
לארוסיו שיהי' בשמו"מ ב'ר'ו'ב נחת לפ"ק ואליש-
משיקי. נחום רוב ריעזעל.
הנני מכרכים את דודנו מר שאול וגשל
וונתו לחתונת בנם מר ליכוש עב"ג הבלה שרה
פרידה העסעל בכרכת מו"מ. יהי נועם ד' עליהם.
פייבוס זאמלער וונתו.

מקרב לבי פנימה אביע את ברכתי בכרכת מו"מ
לכבוד דעי וידיר נפשי מר יעקב קאהן להארסו עם
העלמה מרת לאה קאמפף מסטיצין.
גלאגוב.
כלב מלא אהבה אברך את רעי הנאמן מר
זאב וואלף פליישער להארסו את מרת צבי לאכס
מווילישטקא בכרכת מו"מ. וישפיע ד' את ברכתו
על הצמר הזה. דיב בעריש מימבערג, קרשאגוב.

הנני מכרך בכרכת מו"מ את ירדיר מר אהרן
שפירא מקראקא לחתונת בתו מרת חי' ברבה עב"ג
החתן מר יהודה גבראל פארמאנג ממשערמין
שהיה יום ה' ש"ז בקראקא. העניך פענסטער.
מעומק לבבי מביע אנכי את ברכתי בכרכת
מו"מ לירדיר מר זכריה זילבער בן הגביר ר' עובדיה
זילבער, ליום חתונתו עב"ג מעיר פרזעמישל, ששמה
וכנויה לא נודע לי. צבי אבם, סאנאק.

Kennen Sie

[Ochocki's Orientalische Zuckerwaren?

überhaupt

meine Spezialität „Rahm - Bonbons“

zu 1 Heller & 2 Heller Verkauf.

Bitte machen Sie einen Versuch! Sie werden wie 1000 Andere mein ständiger Abnehmer sein.

1 Postcolli 4 Kg. Netto Kr. 8.80 franco pr. Nachnahme.
Preisliste Gratis & franco.

Erste Galiz. Orientalische Zuckerwarenfabrik
Ch. S. Ochocki, Chrzanów.

ייעדעס שטיק זייפע מיט דעם נאמען „שיכט“ איז גארנטיקט
ריין אינד פריי פאן אירגענד וועלכען שארליכען כעשמאנרטיילעט
25,000 קראנען צאהלט ריא פירמא געארג שיכט, אויסמיג,
ייעדעסמאנן, דער נאכזייט, דאסס איהרע זייפע מיט דעם
נאמען „שיכט“ אירגענד וועלכען שארליכען ביימענגענען ענטהאלט.

שיכט - זייפע

(הירש-אדער שליסעלזייפע)

ערשפארט געלד צייט או. מיהע.
ערהאלט אונד שאנט די וואשע.

פיר יעדע וועשע אונד יעדע וואשמעמאדע
דיא בעסטע אונד ביליגסטע.

גיכט שנעעוויסע וועשע. העכט דיא פארבען,
מאכט זיא לויכענדער אונד העללער.

ביים איינקויף אכטע מאן בעזאנדערס דארויף, דאסס יעדעס שטיק
זייפע מיט דעם נאמען „שיכט“ אונד איינע דער שוטצמארקען „הירש-
אדער „שליסעל“ מראגט.

!! וואס זוכט אס ליעכסטען דיא הויזפריי !!

אכטאל

רא עם זעהר ביליג איז האט דאס אויסזעהן וויא נאטורליכער, איז
אין יעדער קיבע אונענטבעהרליך צום קאכען, בראמען עם באקען. איז
אויך איין פאללשטענדיגער ערזאמץ פיר בומער עם שמאלץ אונד וועגען
זיינער ווייכען בעשאפענהייט אויך אויף בראט שמרייכבאר, ענטהאלט קיינע
מיעדישען סוכסמאנצען אונד איז שטרענג כשר!

ווי ערזובען דיא געהערטען הערען קויפלייטע נור אויף אונזער
„אכטאל“ צו אכטען, דאס וועגען זיינער פיינהייט זעהר בעליעבט אונד
שאן ערנאמירט איז, אונד אויף פאן יעדער הויזפריי אונד קליינעסטע קינדע
געזוכט ווירד. אכטאל זאלל דאהער בייא זא גראסעס נומצען עם
קליינער ארבייט אין קיינעם האנדעל פעהלען. וויר זינד אויך מיט הכשר
פאן הרה"ג נפתלי האלבערשטאם פערזעהען.

Ochocki & Apter, Chrzanów.

Pflanzenbutter-Fabrik.

Generalvertreter für Galizien u. Bukowina Israel H. Gruder, gogow

ספרים בזול

נמצאים באמתחתי ספרים עברים מן הספרות החדשה למכירה, וכל הרוצה
לקנותם יפנה תכף אלי ע"י כתבתי הרשימה למטה, ואמכור לו במקח השוה.

Mendel Karpf, Rzeszów Mickiewiczgasse 1.

גרעססטער טרעפפער

עווענט.

מארק 600.000

גריס-אנציונע.

דיא געווינגע

גארנטירט

דער שטאט.

איינראדונג צור בעטהייליגונג אן דען

געווינג-שאנצען

דער פאם שטאטע האמבורג גארנטירטען גראסען געלד-לאסטערע איז וועלכער

8 מיליאנען 640,285 מארק

יכער געוואונען ווערען מיסען.

דיא הויפטגעווינגע דיעזער פארטהייליגטען געלד-לאסטערע זינד פאלגענדע.
נאמליך: דער גרעסטעמגעניכסטע געווינג איזט אים גליקליכסטען פאללע:
600.000 מארק.

פרעמיע א	מארק	געווינג	א	מארק
300.000	1	40.000	1	
200.000	1	30.000	1	
60.000	7	20.000	7	
50.000	1	15.000	1	
45.000	11	10.000	11	
40.000	31	5.000	31	
35.000	83	3.000	83	
30.000	127	2.000	127	
100.000	417	1.000	417	
60.000	577	300	577	
50.000	148	200	148	

אים גאנצען ענטהאלט דיא לאסטערע, וועלכע אויס 7 קלאסען בעשטעהט, 88.000
לאזע מיט 42.695 אונד 8 פרעמיע וואסס נאהעצו דיא העלפטע
אללער לאזע זיכער געווינגען מיסס.

דער גרעסטעמגעניכסטע געווינג 1-שטער קלאסע כעטראגט אים גליקליכסטען
פאללע 50,000 M, שטייגט אין דער 2-טען קל. אויף 55,000 M, אין דער 3-טען
אויף 60,000 M, אין דער 4-טען אויף 65,000 M, אין דער 5-טען אויף 70,000 M,
אין דער 6-טען אויף 80,000 M, אין דער 7-טען אויף 600,000 M.
פיר דיא ערסטע קלאסע, דערען ציעהונג אמטליך אויף

21 דעצעמבער

פעסטגעזעצט, קאסטע

דאס גאנצע אריגינאללאז נור מארק 6.—

דאס האלבע אריגינאללאז נור מארק 3.—

דאס פערטעל אריגינאללאז נור מארק 1.50

דיא איינלאגען פיר דיא פאלגענדען קלאסען זאווירא דאס גענויע געווינג-פערצייכ-
ניסס זינד אויס דעם אמטליכען מיט שטאטססוואפפעי פערזעהענען פערלאזונגס-
פלאן ערויכטליך, דען איך אויף וואונש אים פאראויס גראטס אונד פראגט צווענדע.
יעדער דער בעטהייליגטען ערהעלט פאן מיר נאך שטאטסגעהאכטער ציעהונג
זאפארט דיא אמטליכע ציעהונגסליסטע אונאויסגעפארדערט צוגעזאגט.

דיא אויסצאהלונג אונד פערזענדונג דער געווינגעלדער

ערפאלגט פאן מיר דיעקט אן דיא אינטערעסענטען פראסט אונד אונזער
שטרענגסטער פערשווינענהייט.

בעשטערונגען ערבייטע פער פאסטאנווייזונג אדער אויך געגען נאכנארמע.
מאן ווענדע זיך דאהער מיט דען אויפטרעגען דער נאהע בעפארשטעהענ-
דען ציעהונג האלבער, זאגלייך יעדאך ביז צום

21 דעצעמבער ד. י.

פערטרויענספאלל אן

Samuel Heckscher senr.

Bankgeschäft in HAMBURG.

שליחוואויין על חג הפסח מלאנצקא.

הרוצה להיות זרין ונשכר יפנה אלי כעוד
מועד בדבר קנית שליחוואויין. המשקה הזה
גורע למדי (הפבריקה נוסדה זה חמשים שנה
ע"י הרב הצדיק ר' שמעון יואב ז"ל). בטעמו
ובריחה הוא משבח ועל כלם כזהירות יתרה
בעניני בשרות בשעת הבנה.

לתועלת הקונים לאהדים הכינותי כלים
קטנים מכלים 4 1/2. המהיר עם הכלים 5 fl.
הרוצים כזה ישלחו הסך הנ"ל או מעות קדימה
והמותר ישלחו ע"י נאכנאמע — יש אתי הכשרים
מכמה רבנים גדולי זמנינו ובתוכם מהרב הצדיק
בסאנדעץ. אדרעסע שלי:

SALOMON GROSSBARD.

Łacko b. Altsandec.

פיר ברוכליידענדע

ראדיקאלע הילפע אהנע אפערציאן.
פערלאנגען זיא גראטס אונד פראנקא
דיא נייא ערשינענע בראשיערע פאן
מ. פרייליך, ספעציאליסט פיר ברוכ-
ליידענדע אונד ערפינדער דער ק. ק. פאט.
באנדאזען, אין לעמבערג, גראדעצק-
נאסטע 35.

Du

wirst für die Hautpflege, speziell um Sommersprossen zu vertreiben und eine zarte Gesichtsfarbe zu erlangen, nie eine bessere u wirksamere medizinische Seife finden, als die allbewährte

Bergmann's Lilienmilchseife
(Marke: 2 Bergmänner)
von
Bergmann & Co., Tetschen a/E.
Vorrätig à Stück 80 Heller in den meisten Apotheken, Droguerien Parfümerien und Friseurgeschäften.

מעטה משובה
J. B. RAPPAPORT
Dąbrowa bei Tarnów
GROSSMETHBRAUEREI
Gegründet im Jahre 1878.

עמפפיעלט זיינע אללגעמיינ געריהם-
טע ערצייגונג אין פערשידענע
סארטען, א. צ. : ראטהען, וויסען,
דאפעלמעטה, קאפאוויץ, מאליניאק,
ווישניאק, אלטער בוטעלען- מעטה
א לא מאראנא צו בילליגען פרייזען;
פערנער: ביענעוואקס אונד שלאדער-
האניג פיר קאלאניאלווארענ-
האנדלונגען. -- פיר רעעלע בעדיענונג
אונד פאללסטע צופריעדענהייט ווירד
גארנטירט.

יצאו לאור הספרים:

I "שירי ציון"
קובץ 27 שירים ציוניים היותר מפורסמים בעברית, זרגיות, אשכנזיות ופולניות. המחיר 30 הלר. על ניר משבח 40 ה. עם המשלוח. להקונים 10 אכסמפלים 20% ולהקונים 25 עקם. 30% רבט. מחיר המגנינות: 20 הלר לכל שיר.

II "טרויער-ליעדער"
על מות הד"ר הירצל ז"ל בעברית וזרגיות. המחיר עם המשלוח בלי המגנינות 20 הלר " " " עם " 40 " " להקונים 5 אכסמפלים 20% רבט. המחיר ישר מראש. הבחבת: Verein «Zion» Nadwórna Galizien.

חומשים
"בית יהודה"
רש"י מ"ט נקודות, רש"י איבערעצט אונד ערקלערט אין ריין יודיש.
דער פרייז: איינפאך פאפיער 8 קראנען, אויף רעגאל-פאפיער 10 קראנען. ווער עס שיקט דעם פרייז פאראויס בעקומט די חומשים פראנקא.
צענטראל-פערקויף ביי
Simon Neumann, Buchhandlung
Tarnopol. אדער Tarnów.

Wyd.: | Naftali Hof.
S. M. Lazer.
Odpowiedzialny Redaktor: S. M. Lazer
Drukarnia S. L. Deutschera w Podgórzu

דער שטאלץ יעדער תיפופר
אין גוטער קאסע.

קאטהעריינערס
קנייפ-מאלצקאפּע
זאלטע ביי בערייטונג דעם
מעגליכען קאפּע-נעמערע
עס אין קיינעם וויזשאלטע
מער 50000.
מאן פערלאנגט נור אריינגא-
פאקעטע מיט דעם נאמען. קאסע-
ריינער אונד קיינעם ניט וואס
אפּען צונעוואַנגען ווירד.

ERSTES SPECIAL-HAUS
von Echten **Grammophone-Phonographie**
Engros & Endetail
JOSEF WECHSLER
KRAKAU und WARSCHAU
in Krakau Grodgate 71/II

עמפפיעלט עכטע קאנצערט גראמאפאנע עכט נור
מיט מארקע "שרייבענדער ענגעל".
רייזע אויסוואהל פאן יודישען אונד העבראישען
פלאטעס. -- עכטער קאנצערט-גראמאפאן מיט
מארקע "שרייבענדער ענגעל" זאמט 10 פלאט-
טען, נור 35 פלאטען. ניעמאנר ואל דינעט בעסטע
געלעגעהייט פערזיימען.
פרייזקוראנטע עט הויפטערצייכניסעס אויף פערלאנג-
גען גראטס אונד פראנקא.

עגראה עגדעטאל
נייהייטען
אין
דאמעז עט קינדער-היממען.
זאוויא עממליכען
מאדיסטען-צוגעהארען
אין גראסער אויסוואהל. עמפפיהלט צו דען אללער-
בידריגסטען (פרייזען) נייה ערעפנעטען לאקאלע
דיעטערמאסע: נ' 44
Hermann Ellend, Krakau, Dietelsg. 44. Ecke Stradom

וויר ברינגען היערמיט דעם פ. מ. פובליקום צור קעגנטיג, דאס דיע
רענאמירטע לעמבערגער כשר-זעלכווארענפאבריק דער פירמא פאכטעטקאמפ.
נומענער אין דען בעזיט דער פירמא בלאנקשטיין עט פערנקעל איבער-
געגאנגען איז. די פאבריק איז יעצט מיט דען נייעסטען מאשינען פער-
זעהן אונד ערצייגט די שענסטען סאלאמ, זאוויא אלע פערשידענע זעלכווארען-
סארטען צו בילליגסטען פרייזען. שטעהט אונטער אויפזיכט דעם בירז' דפא.
Blankstein & Frenkel, Lemberg, ul. Gazowa 10.
הויפט פילאלען אין לעמבערג: קארל-לודוויג שמראסע 41, באימף 18
באזשניצא 20.

PATENT-ANWALT
Dr. FRITZ FUCHS
diplomierter Chemiker
(beeidet)
Technisches Bureau
INGENIEUR A. HAMBURGER
Wien VII. Siebensterngasse 1.

נימנוים עברי.
בית הספר אשר לנו פה הקים לו
מטרה נכבדה, לחבר חנוך גמור בכל
מיני הלמוד של הגימנוזיום עם ידיעה
עמוקה בתורה נ"ך, דקדוק, גמרא
ומפרשים. התלמידים יחוננו ע"פ
האמונה המסורה לנו. תלמידים
מגליציא ומרוסא, שאינם בקיאים
בשפת אשכנז, מוכרחים להכנס פה
למחלקת ההכנה לחדשים אחרים,
להכין לגימנוזיום שלנו. מחיר הקמור,
המעון והמוזנות לתלמיד אחד מן
חמשים כתר ולמעלה לחדש. יתר
הפרטים מודיע תמיד
Dr. M. Jung, Rabbiner
Ung. Brod. (Mähren).

Bettfedern
mittelt Dampfbetriebe gereinigte
Prima Rupfedern gelissen,
ungelissen, feine
Flaumfedern
zu sehr billigen Preisen.
Preiskourant sende gra-
tis und franco.
IGNATZ KOHN
Federnhandlung
ZENTA, Ungarn.
Genaue Adressfrung!

אייז טיכטיגער זעטצער
פיר יידישע שריפטען
זאוואהל פיר פונקטירטען וויא אויך אונ-
פונקטירטען זאמץ ווירד פיר פרעסבורג
געזוכט. בריעפע זינד צו ריכטען אן
Josef Schlesinger, Buchhandlung
Wier. I. Seitenstettengasse 5.

טהעע
פאן קראנען 3 ביז 10 פער ק"ג ביי
L. APPERMANN, BRODY
פיר צופריעדענהייט גארנטירט.

מנורה להנוכה
בסוף חניא עם כותל מערבי מצויר מוזהב
ומפותח "גם גדול ה" שם". מחירה
2 fl. 80 בלי כותל 1 fl. 75. מנורה בדוגמת
מנורת ביהמ"ק לשמונה נרות על בסיס
גבוה 5 fl עפ"י פאסטנאכנאהמע אצל
E. MEIERSDORF
Krakau, Augustianska 19.